

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. S. Frančiška 20
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v
Ljubljani, Tyrševa 34 ali na
čekomni račun pri Komunalni
banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20. — din 15.
— v Jugoslaviji in din 8 v
coni B,

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir,

TRST 6. maja 1950

LETO PETO številka 212

Poštnina plačana v gotovini.

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 20.

Naš letošnji 1. maj - naša nova zmaga

KRONIKA

Otok Hainan so čete kitajske ljudske armade popolnoma osvobodile.

Krvolok italijanskih partizanov bivši maršal Graziani bo odsedel samo še 14 mesecev.

Indijski poslanik v Beogradu je izročil svoje poverilnice.

15. maja se bo sestal v Sydneyju posvetovalni svet angleškega Commonwealtha.

Malajska vlada pod angleškim nadzorstvom je uvedla smrtno kazen za vse tiste, ki bodo na polotoku Malaki podpirali partizane.

Pakistanski ministrski predsednik je po obisku Attleeja odšel v ZDA, kjer ga je sprejel Truman.

V ameriškem senatu so pričeli z debato za odobritev kreditov po Marshallovem načrtu za prihodnje proračunsko leto.

Nahas paša je zahteval, da se takoj skliče politični odbor Arabske lige v zvezi s stanjem, ki je nastalo po priključitvi arabskega dela Palestine.

V Franciji je 183.000 brezposelnih.

Plastiras, novi grški ministrski predsednik je dobil v soboto zaupnico svoje vlade. Od 230 navzočih poslancev v parlamentu je 140 glasovalo za vlado, 99 pa proti njej. Proti vladi so glasovali populisti in nekatere manjše stranke. Prvi ukrep Plastirasove vlade je bil, da je izpustila internirance na otoku Makronisu in oprostila vse na smrt obsojene.

Anglija je priznala priključitev arabskega dela Palestine, ki jo je izvedla jordanska vlada.

Na Holandskem so bile volitve za 11 pokrajinskih skupščin. Od skupno 590 poslanskih mest so dobili katoliki 189, socialisti 156, »zgodovinski kristjani« 70, demokratski liberalci 49, komunisti pa 31 mest. Največ mandatov so izgubili komunisti (23).

Madžarska je povabila 12.000 madžarskih Nemcev, ki jih je preje izgnala v Avstrijo, naj se vrnejo na svoje prejšnje domove. Ta svoj sklep je upravičila s trditvijo, da na Madžarskem »pri manjkajo delovne sile«.

Senator Tatt se je izrekel za znižanje fondov Marshallovega plana.

Acheson bo odpotoval iz ZDA v Evropo v soboto. Najprej se bo ustavil v Parizu, kjer se bo sestal s Schumanom, nakar bo šel odpotoval v London. Londonska konferenca bo za zaprtimi vrati.

Veit Harlan, znani nacistični filmski režiser, ki je bil zaradi svojega rasističnega filma »Jud Süß« obtožen zločina proti človeštvu, je bil pred hamburgskim porotnim sodiščem opravičen.

Indijska vlada je prevzela v torek bivšo francosko kolonijo Chandernagore, ki leži 30 km se, verno od Kalkute in ima 40.000 prebivalcev. Prebivalstvo te 250 let stare francoske kolonije se je namreč 19. junija 1949 izreko za Indijo.

Zelezniške tarife v Angliji so povečali.

Francija je izdelala petletni načrt za povečanje svojega letalstva. V prvem letu bo izdala v ta namen 136 milijard frankov.

13 smrtnih žrtev je bilo ob zadnjih neredih v Johannesburgu.

Ameriška ladja »General Gordon« je naložila v Tientsinu 700 državljanov 26 držav. Med njimi so bili zadnji ameriški državljani, ki so bili poklicani domov iz LR Kitajske.

Posarski parlament je odobril pristop Posarja k evropski zvezi. Stavka londonskih pristaniščnikov se je končala.

Bogomolov, sovjetski veleposlanik v Parizu je bil odpoklican. Odslej bo namestnik zunanjega ministra. Sovjetski poslanik v Luksemburgu Pavlov pa bo prevzel njegovo prejšnje mesto.

15.000 newyorških liftbojev je pričelo s stavko.

Mladinska fronta Japonske je bila ustanovljena v Tokiu. Skupščine so se udeležili delegati 670 mladinskih organizacij, ki imajo skupaj 3.600.000 članov. Pozdravne brzojavke so poslali napredni mladinci Kitajske in Vietnama.

Preizkušajo si živce

Opolnomočenci pri sklepanju avstrijske mirovne pogodbe

Lanj so odločili na konferenci v Parizu, da morajo biti pogajanja za sklenitev avstrijske mirovne pogodbe končana do 1. septembra 1949. Od lanskega decembra pa so zopet pogajanja zastala. Opolnomočenci se ne morejo sporazumeti o točki 48b predloga avstrijske pogodbe. V tej točki je govora o avstrijskih dolgovih Sovjetski zvezi, se pravi — o povračilu stroškov, ki jih je imela ZSSR takoj po vojni, ko je nakazala Avstriji materialno »pomoč« v vrednosti 155 milijonov šilingov. Avstrijci imenujejo to točko »Erbesen-Paragraf«. Da bi to vprašanje čimprej rešili, so se že lanskega decembra pričela direktna pogajanja med sovjetsko in avstrijsko vlado, ki pa do 1. marca t.l., ko so se namestniki znova sestali, niso krenila z mrtve točke, zato so jih predložili na 26. april.

Na ta sestanek sovjetski opolnomočenec ni prinesel ničesar novega. Na seji je obtožil avstrijsko vlado, da je prekršila že odobrene točke mirovne pogodbe o denacionalizaciji in demilitarizaciji. To 252. zasedanje je bilo končano brezuspšno in nihče ni mislil, da bi se opolnomočenci zunanjih ministrov sestali preje, kot je bilo določeno, namreč 22. maja. Ob velikem presenečenju pa je Zarubin nenadoma zahteval novo zasedanje v imenu vlade Sovjetske zveze. Ker je bila zahteva nujna, so določili, da bo seja ta četrtek.

Vendar pa se je izkazalo, da Zarubin nima resnih namenov niti to pot. 253. konferenca, ki je bila v četrtek ob 2. uri v angleškem zunanjem ministrstvu ni prinesla boljšega uspeha od prejšnjih. Trajala je sicer tri ure in na koncu so določili, da bo prenesena na

22. maj. Na konferenci so se zastopniki velesil zopet precej posluževali retorike, s katero so obtoževali drug drugega z namenom, da čim dalje zavlečejo sklepanja o avstrijski mirovni pogodbi, ker jim pač ugaja, da so njihove čete še vedno v Avstriji. Sovjetski delegat je ponovil svoj govor iz 26. aprila, prav tako pa tudi njegovi zapadni tovariši. Sovjetski delegat ni vedel prav nič povedati, kako napredujejo pogajanja o 48b točki.

PRED VELIKIMI STAVKAMI NA FINSKEM

Delavci na Finskem se že od februarja pogajajo za povzvišanje mezd. Ker delodajalci nočejo podpisati novih delovnih pogodb, so delavci raznih strok zagrozili s stavko. CK KP Finske je pozval vse delavce, naj se združijo v enotno fronto proti delodajalcem. Socialdemokrati, ki kontrolirajo tudi sindikalni svet, so sabotirali poziv Partije, niso pa mogli preprečiti splošne stavke železničarjev, ki je začela ob 23 uri 2. maja. Ves železniški promet je ustavljen, v stavko je stopilo 4500 strojevodij in kurjačev.

Ker tudi delavci ostalih kategorij niso med pogajanja dosegli nobenih mezdskih izboljšanj, je sindikalna zveza najavila splošno stavko za 8. maja, če se do nedelje ponoči ne bodo pogajanja ugodno rešila.

Angleške kolonialne skrbi

Prvi del londonske konference, ki pripravlja teren za sestanek treh zunanjih ministrov je končan. Analizirali so glavne probleme in delagacije so se pričele početi s problemi, katerih rešitev bo počakala samo zadnje besede zunanjih ministrov.

Ce prelistavamo danes angleške liste, prihajamo do zaključka, da vse angleške stranke in vodilni listi, kot na primer »Times«, prihajajo jasno ali pa po ovinkih do zaključka, da se mora Bevin preje posvetovati s Churchillom in Ednom, preden prične pogajanja s Schumanom in Achesonom.

Ta pojav, ki se prvič javlja po vojni je izredno zanimiv. Ni mu samo vzrok ravnovesje v parlamentu med opozicijo in vladno stranko, temveč odpor proti prevladni ameriške politike nad angleško. Težki čas so namreč nastopili za današnjo Anglijo. Casopisje in javnost pripisujejo Churchillu večjo zmožnost vodenja samostojne politike in skoraj javno obstojenje laburiste, da trpe ena pomankanju idej.

Zato sprašuje »Times«: Kaj so sploh podvzeli? Previdno so svetovali v Washingtonu, naj se ZDA resneje zanimajo za razvoj v Aziji in Afriki. Vidna posledica tega dejstva je bila Trumanova proglasitev 4. točke. Pri tem pa nastaja vprašanje, kaj bo sploh imela Anglija od te ameriške pomoči zaostalih deležem.

Ameriški kapital se bo tako namreč že bolj utrdil v angleških kolonijah pod krinko borbe proti narodom v teh kolonijah, ki se bore za svojo svobodo. Če gledajo potem Angleži malo dalje, tedaj lahko hitro opazijo, da bodo te dosežanje angleške kolonije menjale gospodarja, da bodo prišle v roke ZDA.

Kaj more Anglija danes proti vsemu temu? Prav ničesar. Njene finančne težave ji ne dovoljujejo, da bi nalagala nove kapitale v te kolonije. Pri tem bo izgubila Anglija svoje surovine in trg za svoje proizvode. Šibkost laburistične vlade je bilo videti tudi v torku v parlamentu, kjer je manjkalo samo za las, da ni izgubila pri glasovanju o zaupnici vladi. Glasovali so sicer o precej nevažnem vprašanju. Na dnevnem re-

du je bilo namreč samo vprašanje znanjšanja prejemkov uslužbenecem transportnega ministrstva. Vendar pa nam ta pojav jasno kaže skupno z gonjo v angleškem tisku, da so danes laburisti precej na slabšem, kot so bili ob zaključku volitev.

Angležem ne preostaja drugega, kot da primerjajo svoj položaj s položajem Bidaultove Francije in se pri tem tolažijo, da so Francozi še na slabšem, kot oni. Če torej pregledamo te prve komentarje pred konferenco, ki se še niti pričela ni, tedaj se nam zdi današnja Anglija v vlogi bežtarja, ki obupan čaka na najavljene prihode bogatina za katerega ve, da mu mora zastaviti nov kos zemlje, da bo dobil zopet nekaj denarja.

Na vsak način prihajajo Angleži že pred to konferenco do tega spoznanja. V Colombu so v začetku tega leta govorili o ameriškem apetitu šele po konferenci.

Politični kratak stik v Belgiji

Belgijski politični konflikt se je po svoji vsebini v soboto prav dramatsko preobrnil. Propadli so vsi upi o sestavi nove vlade, o kateri so se tik pred koncem tedna pogodile vse tri glavne stranke. Regent princ Charles je razpustil parlament in pooblastil kabinet Eyskens na vodji med tem časom vladne posle. Nove volitve v parlament in pokrajinske svete bodo po dekretu, ki je bil objavljen v nedeljo v državnem listu, dne 4. junija in 20. junija se bosta sestala senat in poslanska zbornica na prvo zasedanje.

V petek so politične skupine zasedale preko polnoči. Van Zeeland je po tem zasedanju izjavil, da se je odločil vrniti svoj mandat. S tem so propadla tudi pogajanja za sestavo katoliško-liberalne koalicijske vlade. Vzrok zloma med katoličani in liberalci je v tem, da so zadnji zahtevali, da se Leopold III. vrne šele tedaj v Belgijo, ko bo dosežen tudi sporazum s socialisti.

Kot znano so socialisti postavili za pogoj, da se kralj Leopold, ta-

DVOJE GLEDANJ NA STO

De Gasperi

»Tri velesile so priznale, da rešitev Tržaškega vprašanja z ustanovitvijo Svobodnega ozemlja ni mogoče in so predlagale revizijo mirovne pogodbe za povrnitev Tržaškega ozemlja pod italijansko nadoblast.«

Demokratska italijanska vlada je z zadovoljstvom vzela na znanje tako priznanje in s svoje strani sprejema revizijo mirovne pogodbe ne samo kot akt mednarodne pravičnosti, temveč tudi kot garancijo za mir in kot most za sodelovanje z Jugoslavijo.

Tako je govoril De Gasperi 3. maja v italijanskem parlamentu, tako si predstavljajo italijanskega imperializma predstavljajo sodelovanje z Jugoslavijo. Italija naj bi si pobasala Tržaško ozemlje z jugoslovanskim področjem vred in če bi bilo mogoče še kaj več in to naj bi po De Gasperijeve izjave imelo pečat dostojnosti in mirne rešitve. »Most za sodelovanje«, pravi temu De Gasperi, mi pa pravimo temu, — ker poznamo prakso italijanskega imperializma — most za nov napad na Jugoslavijo.

Maršal TITO

»Stojimo na stališču, da vprašanje Trsta za sedaj ni aktualno. Jugoslovanska vlada pa je vedno pripravljena, da prične z italijansko vlado, če ona to želi, direktna pogajanja na razumni podlagi o rešitvi vprašanja tržaškega ozemlja (Tito

v razgovoru z inozemskimi novinarji)

Ko danes govorimo o odnosih med Italijo in Jugoslavijo mislimo odnose med naprednimi ljudmi Italije in narodi Jugoslavije. Nam je sodelovanje z italijanskim narodom zelo draga. Nobena vprašanja, ki so obstajala ali obstajajo med nami in Italijo, ne morejo biti razlog, da bi se dobri odnosi med našima državama pokvarili. Ako se spuščamo v nekatere podrobne zadeve in se zaradi njih prepiramo, bomo težje našli podlago za sporazumevanje.

Te izjave je dal Tito zastopnikom italijanskih partizanov, ki so se udeležili proslave 1. maja v Beogradu.

Italijanske imperialistične težnje so za Jugoslavijo nesprejemljive in smešno bi bilo misliti, da bi se Jugoslavija zato, da potolaži sedanjo stopnjo apetita italijanskih imperialistov in doseže navidezne »dobre odnose«, odreka svojim ozemljem. Dobri odnosi, ki naj imajo povrhu še »pečat dostojnosti«, kakor pravi De Gasperi, se ne kupujejo, temveč se ustvarjajo z gojitvijo dobrih odnosov med narodi in ljudstvi, z zatiranjem rasističnih in iredentističnih idej, ki jih je peljal fašizem, z utrjevanjem sodelovanja narodov v borbi za mir. Gonja italijanskih imperialistov in kominfornistov pa nima tega cilja. Pač pa ima za cilj krepitve onih najnižjih instinktov, ki jih je fašizem izbral za to, da je gazil s krvavimi škornji po Balkanu in sovjetskih ravninah.

Lie rešuje OZN in mir

Trygve Lie se je z ladjo pripeljal v Evropo. Najprej je obiskal London, kjer se je razgovorjal z Bevinom na Foreign Office, nato pa se je še sešel z ministrskim predsednikom Attleejem na Downing Streetu. Odeljal se je v Pariz, kjer je tudi obiskal ministrskega predsednika in zunanjega ministra. Ob svojem odhodu iz Pariza pa je dal novinarjem nekaj izjav, ki nam približno kažejo mnenje glavnega tajnika OZN po obisku v obeh prestolnicah.

»Prihodnje sredo bom odpotoval v Moskvo« je dejal Trygve Lie in izrazil upanje, da bo tam našel med drugimi sovjetskimi osebnostmi tudi Stalina. Vendar pa »od teh obiskov v štirih prestolnicah ne pričakujem važnih rezultatov, ne takojšnjih uspehov«. Poudaril je upanje, da bodo te izmenjave misli

prinesle sadove čez dva ali tri mesece. Nadaljeval je: »Od leta 1945 do danes postaja položaj vedno bolj kritičen in to ne samo za OZN, temveč za bodočnost vsega sveta.«

Sedaj govorijo o dokončni delitvi sveta na dva tabora. To pa lahko samo še ojača medsebojna nasprotja, ustvarja nova in še poostreje obojevalno tekmo. To lahko prireda do vojnega gospodarstva, v katerem so reuni in lačni obsojeni na lakoto... Taka pot pripelje prej ali slej do tretje svetovne vojne. Druga pot je ona Združenih narodov. Ta nas ne pelje v vojno, temveč to čim bolj odvrta. Niti najmanj ne dvomim, kaj si bo izbrala večina narodov na svetu. Tis se za OZN. Vendar ne morem verjeti, da bi si katera vlada želela vojno.

Lie je nadalje zahteval, da se še v tem letu mirna vojna konča. Le tako bodo postali Združeni narodi pripraven kraj za srečanje, kjer bi se lahko pogajali. Lie je obljubil, da bo skušal napraviti vse, da pride do rešitve obstoječih sporov med velesilami.

V odgovoru na razna vprašanja novinarjev je Trygve Lie odločno zanimal vesti, ki krožijo v New Yorku, da bi imel posebno Trumanovo poslanico za generalisima Stalina. Glavni tajnik OZN je dejal, da je glavni namen njegovega potovanja po raznih prestolnicah ta, da dobi neposredne informacije, da vidi predstavnike držav in jih obvesti o položaju. Trygve Lie je še poudaril, da nekateri organizmi OZN ne vršijo svojih poslov normalno zaradi nekaterih praznih mest in pa zaradi vprašanja kitajskega predstavnika, ki še ni rešeno. Glede tega je Trygve Lie omenil svoje mnenje, da prisotnost delegatov LR Kitajske pri OZN nikakor ne sili, da bi države članice morale navezati diplomatske stike z LR Kitajsko. Juridično rešitev tega vprašanja pa bodo predložili mednarodnemu sodišču v Haagu. Glavni tajnik OZN je poudaril, da je v tem vprašanju razpravljal med potjo po raznih prestolnicah, vendar pa je poudaril, da je stanje ostalo tako, kakor je bilo 22. aprila, ko je odpotoval iz Lake Successa.

ZUNANJA POLITIKA FLRJ je politika socialistične in neodvisne države

Maršal Tito je imel prejšnji petek konferenco s predstavniki tujega in domačega tiska. Na njej je odgovoril na vrsto vprašanj, ki so mu jih postavili novinarji.

Trst in odnosi z Italijo

Glede Trsta je dejal naslednje: Se vedno stojim na stališču, da to vprašanje sedaj ni najaktualnejše. Gospod Sforza me je s svojim nastopom še bolj prepričal, da to vprašanje za sedaj ni aktualno, ker je postavil take pogoje, na podlagi katerih ne moremo voditi direktnih pogajanj z njimi. Na drugi strani pa lahko izjavim, da je jugoslovanska vlada vedno pripravljena, da prične z italijansko vlado, če ona to želi, direktna pogajanja na razumni podlagi o rešitvi vprašanja tržaškega ozemlja.

Menim, da je napravil g. Sforza napako, ko nam je ponudil trgovinski in druge sporazume za vse tržaško ozemlje. Gospodarski in drugi sporazumi so ena stvar, vprašanje ozemlja pa druga; z ozemljem pa mi ne trgujemo. Maršal Tito je pristavil, da jugoslovanska vlada s svoje strani ne predlaga nikakih pogojev za sporazum glede Trsta.

Sedaj naj ukrepa Italijanska vlada; mi se nismo oddaljili od sporazuma s Togliattijem glede načina, kako bi se to vprašanje najlaže rešilo. Na podlagi tega bi se lahko pričela pogajanja.

Na vprašanje, če obstoje kakšni specifični predlogi, ki bi služili pri bodočih pogajanjih glede Trsta in ali bo Jugoslavija znova postavila vprašanje mej z Italijo in vprašanje Trsta, če se bodo pričela pogajanja, je maršal Tito odgovoril:

Ko sem dejal, da je z našega stališča podlaga za pogajanja še vedno sporazum s Togliattijem, nisem pri tem mislil konkretno na to, kateri del naj pripade nam in kateri Italiji. Takrat je bilo postavljeno vprašanje Trsta in Gorice, ki je tudi veliko mesto. Razume se, v podrobnosti se nismo spuščali; ni bilo podrobno določeno, kateri deli naj pripadejo Trstu in kateri Gorici. To je bila več ali manj samo podlaga za sporazum, na osnovi katere bi se lahko pogajali. Za sedaj ne moremo natančno določiti, kaj bomo zahtevali, lahko pa rečem, da ne moremo privoliti v tako postavljeno vprašanje, kakor je to storil g. Sforza, ki je omenjal samo čeno «A» in «B», pri čemer pa ni omenil Gorice.

Perspektive odnosov z vzhodnimi državami

Glede perspektive odnosov z vzhodnimi državami in ali bi prišlo do aktivne intervencije s strani ZSSR in vzhodnih držav, je maršal Tito dejal, da nima ničesar pristaviti k temu, kar je o tem izjavil v skupščini. Kar se tiče vprašanja, ali ima Sovjetska zveza kakšne napadalne namene, pa ne more ničesar prerokovati. Na položaj gledamo realno in na podlagi našega presojanja prihajamo do prepričanja, da je to nemogoče iz mnogih razlogov. Eden glavnih razlogov je v tem, da Sovjetska zveza v nobenem primeru ne bo hotela tvegati, da se pokaže kot napadalec.

Glede odstranitve težav s Sovjetsko zvezo in državami Informbiroja, je maršal Tito dejal:

To je povsem izven naše moči; koliko časa pa bo to trajalo, ne bi mogel reči. Verjetno je, da bo to trajalo določeno daljše obdobje, vendar pa se nekega dne mora rešiti na neki način, tako da bodo med nami in njimi vzpostavljeni vsaj znošni, normalni odnosi, kakršni so med državami ne glede na notranjo politiko.

Glede informbirojskega gibanja v Jugoslaviji je maršal Tito izjavil: To gibanje obstaja samo v domišljiji Informbiroja, nikjer drugje. Ne morem reči, kako močno je to gibanje, ker ga sploh ni.

Na vprašanje dopisnika «Manchester Guardian», kako ocenjuje položaj v Albaniji je maršal Tito odgovoril:

Konkretno ne vem ničesar, vem samo toliko, da je v Albaniji gospodarsko stanje dovolj slabo. Prepričan sem, da se bo to stanje še poslabšalo. Z Jugoslavijo nima sedaj Albanija nobenih stikov. Obžalujemo, ker je prišlo do takih odnosov med našo državo in Albanijo, za katero je dala Jugoslavija velike žrtve. Sicer pa ne

verjamem, da bo dobila Albanija od drugod to, kar je dobivala od Jugoslavije.

Jugoslavija je neodvisna

Predstavnik agencije INS je pripomnil, da si Informbirojevska propaganda prizadeva prikazati Jugoslavijo tako, kot da bi bila pod gospodstvom zahoda. Maršal Tito je o tem dejal:

Ne vem, na podlagi česa prihajajo do takega mišljenja, da bi mi mogli biti pod gospodstvom zahoda. Če me vprašate, ali je Sovjetska zveza velika in močna sila, bom odgovoril pritrdilno; če pa menijo, da smo se mi podvržili gospodstvu zahoda iz strahu pred neko silo, se motijo, ker se nismo podvržili niti njim, čeprav menijo, da imajo velikkansko silo.

Odnosi z Grčijo

Glede normalizacije odnosov z Grčijo, je maršal Tito dejal, da verjame v rešitev vprašanja prometnih zvez z Grčijo. «Prej smo imeli v Solunu prostoro in za nas je to koristna stvar, koristna pa bo tudi za Grčijo». Potem ga je zopet vprašal dopisnik agencije INS, kakšno bi bilo stališče

Ameriška vojska se je po svoje pripravljala v Berlinu na prvomajski praznik. Uvedli so posebno vezbanje četi, ki so jih hoteli uporabiti proti edemonstrantom. Na silki vidimo oddelek četi, kako v sklenjeni vrsti zabijajo klin med demonstrantne. Po končanem prvem maju je visoki komisar Mac Cloy obiskal župana zapadnega Berlina Ernsta Reuterja. Da bi zakrila slab vtis, ki so ga pustile te priprave na posebno vezbanja, sta si oba čestitala, da ni prišlo do nobenih incidentov ob priliki manifestacij.

Ob novem pokolju Italijanskih delavcev v Celanu je «L'Unità», glasilo KPI, 2. maja v svoji izredni izdaji objavilo naslednji seznam pokoljev in ubojev delavcev, ki je živa in ostra obtožnica proti italijanskemu klerofašističnemu režimu, zalitem s krvjo žrtv, borcev za svobodo, delo in kruh. Ta seznam pa po pisanju samega lista ni niti popoln.

Leto 1947.

1. maja: Pokolj v kraju Portella della Ginestra.
22. junija: Vrsta napadov na sindikaliste v provinci Palermo: 2 mrtva in 4 ranjeni.
13. oktobra: V Ginisi pri Tarantu 1 mrtvev in 6 ranjenih ob bombnem napadu na kmečko povorko.
8. novembra: V Bambini pri Marsali v Siciliji: umor sindikalnega organizatorja Vita Pipitonea.
11. novembra: V Robbianu pri Milanu umorjen Alojz Gajot.
15. novembra: V Cerignoli pri Foggii strelja policija na stavkajoče: 2 mrtva in številni ranjeni.
6. decembra: V Primavalle pri Rimu strelja policija na brezposelne: ubit Giuseppe Tanas.
14. decembra: Velika akcija policije proti stavkajočim v Canicattii: 3 delavci ubiti.

Leto 1948.

9. februarja: V San Ferdinando di Puglia: Agrarci streljajo na množico na zborovanju Ljudske fronte: sedemleten otrok in pet delavcev ubitih.

še Jugoslavije, če bi ji ZDA ponudile orožje. Maršal Tito je dejal, da predvsem meni, da ZDA ne bodo Jugoslaviji ponudile nobenega orožja. Mi težimo za tem, da sami ustvarjamo možnosti in pogoje za proizvodnjo in delno že proizvajamo potrebno orožje. Toda ker ne vidimo nobene posebne nevarnosti za mir, nimamo potrebe za kakšno intenzivnejše oboroževanje.

Proti blokom in interesnim sferam

Dopisnik New York Herad Tribune je vprašal maršala Tita o njegovem mnenju glede raznih paktov in načrtov v zahodni Evropi.

Maršal Tito je odgovoril:

V svojem ekspoziju sem dejal, da smo absolutno proti vsakim blokom in interesnim sferam in da je edino mogoče načina, urejati mednarodne zadeve z nastopi pred Organizacijo Združenih narodov. Razen tega sem dejal, da ima vsakdo dolžnost, ako hoče, da se ohrani mir, obrniti se na Organizacijo Združenih narodov za vse, kar je sporno in potrebno, da se uredi, čeprav bi to trajalo dlje časa. To velja tudi za Atlantski pakt in vse ostale dogovore zahodnih sil.

Na vprašanje, ali bi Nemčija spet mogla postati glavna država, ki bi pošiljala svoje blago v ta del sveta, je maršal Tito izjavil, da ima današnja Jugoslavija drugačno strukturo izvoza, kot prej. Zato ne more priti v poštev izključno samo ena država, ki bi zavzela večino našega izvoza.

Na vprašanje nekega holandskega novinarja, če bi se mogli ekonomski odnosi med Holandsko in Jugoslavijo še poživiti, je maršal Tito dejal, da je obseg naših trgovinskih odnosov s posameznimi državami, v konkretnem primeru s Holandsko, odvisen od naše plačilne zmožnosti. Verjetno je krivda za to tudi v togosti glede dajanja kreditov, mi pa brez kreditov ne moremo razširjati trgovinskih odnosov.

Sodelovanje LR Kitajske z OZN

Na vprašanje, kaj misli glede načela, da je spopad med dvema svetovoma neizbežen, je maršal Tito dejal:

Mnenja sem, da se načelo marksizma-leninizma o neizbežnem spopadu napačno tolmači, ker govori marksizem-leninizem o spopadu v notranjosti kapitalistične družbe z onimi silami, ki se tam pojavljajo, ne predvideva pa, da bi moralo brezpogojno priti do vojne med socialističnimi in kapitalističnimi državami, a to sta dve stvari.

Dopisnik United Pressa je vprašal maršala Tita, če ima kakšen predlog v pogledu krepitev OZN, glede na to, da je svet razdeljen na bloke in da se OZN ne izkorišča kot sredstvo pomirjenja. Maršal Tito je odgovoril: Mnogo zahtevate od mene, ko ho-

čete, da na to odgovorim. Mislim, da je naša linija glede OZN dovolj znana preko naših predstavnikov. Ena izmed osnovnih ovir, da OZN nima onega značaja, ki bi ga morala imeti, je odlaganje, da se sprejme v organizacijo predstavnik LR Kitajske. Menim, da bi sodelovanje predstavnika Nove Kitajske mnogo pripomoglo, da bi se v tej ustanovi ne glede na razne druge težave, ki so v reševanju raznih mednarodnih vprašanj, lažje nadaljevalo delo, ki je sedaj zastalo prav zaradi tega.

Dopisnik Reuterja je nato vprašal maršala Tita, če ve za kakšne simpatije kitajskih komunističnih voditeljev za stališče v odnosu do Informbiroja. Maršal Tito je o tem dejal, da mu ni nič znanega, ker javnih izjav o tem ni bilo.

Ob koncu je maršal Tito odgovoril na vprašanja, ki so se tikala reorganizacije državne uprave, nato na vprašanja v zvezi s preskrbo, zadrugami in tujimi strokovnjaki.

Odmevi Titovega govora v Ljudski skupščini

Ekspoz maršala Tita v Ljudski skupščini, v katerem je označil smer nadaljnjega razvoja FLRJ in njene zunanje politike, je imel širok odmev v svetovnem tisku in javnosti. Večina objektivnih časopisov imenuje to smer pomemben prispevek k ugotovitvi miru in enakopravnemu miroljubnem sodelovanju med državami. Pariški «Mondes» govori v uvodnem članku o ekspoziju maršala Tita in poudarja, da «ostajajo jugoslovanski voditelji še naprej prepričani marksisti, ki jih ni nič odvrglo od njihove linije». «Franc Tireur» je pa napisal med drugim: «V času, ko odhaja Trygve Lie v Evropo, da bi rešil OZN pred smrtno nevarnostjo, je tudi maršal Tito poudaril potrebo, da ohranimo ta okvir v mednarodnih odnosih. Zavzel se je tudi za male narode, ki jih delitev sveta na dva bloka in vedno bolj otipljivo ustvarjanje dveh vplivnih con, grozi popolnoma zadušiti».

Londonski «Times» opozarja na pomen, ki ga imajo izjave maršala Tita o odnosih z Grčijo, Avstrijo in Italijo. «Daily Telegraph» sodi, da je govor maršala Tita «važno obdobje v razvoju Jugoslavije, kot neodvisne komunistične države». Liberalni «New Chronicle» objavlja Titov govor pod naslovom «Maršal Tito razglasa politiko dobrega sosedstva».

Prav tako je govor maršala Tita našel na velik odmev v amerškem tisku. V «New York Timesu» je rečeno, da je vzbudila največjo pozornost tujih opazovalcev Titova postavka, da sedanja nerešena vprašanja med Italijo in Jugoslavijo ne smejo biti vzrok za poslabšanje dobrih odnosov. Ta časopis, kakor tudi drugi časopisi in radijski komentatorji, poudarjajo umeren in dostojanstven ton v govoru maršala Tita, preprostost retorike in to, da ni v njem opaziti nobene nervoznosti. V vsem tem se kaže mirnost in zaupanje jugoslovanskih narodov v lastne sile.

PROSLAVE 1. maja po svetu

V Moskvi je prisostvoval prvomajskim proslavam Stalin s centralnim komitejem in veleposlanikom ZDA, Anglije in Velike Britanije. Vojaško paradu je vodil poveljnihi mesta Moskve general Pavel Artenjev. Na čelu so korakali gojerci vojaške akademije «Frunze», Stalinov sin Vasilij pa je vodil letaske eskadrile, v kateri so bili tudi bombniki na reakcijski in raketni pogon.

V Parizu je vodil prvomajski sprevod delavcev Frederic Joliot-Curie katerega je Bidault pred nedavnim na ameriško prišepetavanje odstavil s komisije za atomsko energijo.

V zahodnem delu Berlina je prisostvoval sprevodu 300.000 delavcev minister Grotewohl, ki se je nedavno vrnil z zdravljenja v ZSSR. Paradi so prisostvovali tudi delegati iz vseh kominformističnih držav. Prisoten je bil tudi zastopnik LR Kitajske, V Tiergartenu, v zahodnem delu mesta, pa so «praznovali» reakcionarne organizacije. V Pössarju je prišlo med manifestacijami do incidentov, med katerimi je bilo več oseh ranjenih.

V Angliji so laburisti praznovali prvi maj že v nedeljo. Pravo praznovanje na sam praznik pa so prepovedali. V govorih niso preveč govorili o pomenu tega dne, kot prejšnja leta, temveč so izrabili to priliko za napadna svoje nasprotnike. Vojni minister Strachey je v Dundeeju napadel komuniste, češ da ne mislijo na svetovni mir, temveč samo na interese Rusije. Parlamentarna tajnica za škotsko Margaret Herbison pa je v svojem govoru dejala, da laburistična stranka ne bo šla v koalicio če bi to predlagali njeni nasprotniki. Iz govorov je opaziti da se laburistična stranka boji, da bi konservativci in liberalci na prihodnjih volitvah nastopili enotno.

V Indiji je prišlo na prvi maj do neredov, posebno v Novem Delhiju. Prav tako na Filipinih, kjer je ob napadu policije na delavce izgubilo življenje 12 oseb, v Tokiu je sodelovalo v prvomajskem sprevodu 400.000 oseb.

Prvi maj svečano praznovali tudi v LR Kitajski. Iz Singapura pa poročajo, da je tamkajšnja policija izvršila več aretacij. Kot je znano, so tam sindikalne organizacije najstrože prepovedane.

Čitajte in širite

LIUDSKI
TEDNIK

BODOČNOST ki jo pripravlja Vidali tržaškemu delovnemu ljudstvu

2. marca: V provinci Palermo ubit sindikalist Epifanio Li Puma.

8. marca: v Buciti pri Cosenzi umorjen delavec Pietro Mazzulla.

11. marca: V Corleone pri Palermu izgine tajnik Delavske zbornice Rizzotto.

29. marca: V Somaghi umorjen agrar-ec dva delavca.

1. aprila: Umor tajnika Delavske zbornice Calogera Cangilossi v Camporeale. Cangilossi je 36. umorjeni sicilijanski sindikalist.

22. maja: Policija napade delavce v Trecenti v prov. Rovigo: 1 mrtvev, 2 ranjena.

2. junija: V San Martino in Rio policijski oklepnik do smrti povozil delavca.

18. julija: Policija umori v Sieni sindikalista Matteinija.

23. septembra: Umorjen tajnik Delavske zbornice v Pianello.

17. oktobra: V provinci Pistoia policija ubije enega delavca in tri rani.

17. oktobra: Karabiner ubije predsednika ANPI (partizanov) v Dairago.

Leto 1949.

17. maja: V Molinelli umorjena Maria Margotti.

20. maja: Težak Pasqualino Lombardi umorjen v Medigli.

4. junija: Težak Aristide Mazzoni umorjen v provinci Ferrara.

12. junija: Med veliko stavko poljedelskih delavcev umorjen v San Giovanni in Persiceto Loredano Bizzari, v provinci Brescia pa Marziano Girelli.

26. junija: Agrarci umorijo v provinci Cremona poljskega delavca Natale Dentija.

30. oktobra: V Isola Caporizzuto v Kalabriji umorjen poljski delavec.

31. oktobra: Pokolj v Melissi: trije mrtvi in 13 ranjenih.

29. novembra: V Torremaggiore umorijo policija dva delavca.

14. decembra: Policija ubije enega delavca in jih mnogo rani v Montescaglioso.

Leto 1950.

9. januarja: Policija ubije 6 delavcev v Modeni pred «Fonderie Riunite».

14. marca: V Porto Marghera policija težko rani številne delavce.

21. marca: Karabinerji ubijejo dva poljedelska delavca v Lentelli.

22. marca: Celere (policija) ubije v Parmi Attilio Albertija in rani številne druge delavce.

30. aprila: pokolj v Celanu.

Takšna je torej De Gasperijsva klerofašistična Italija po pričanju samega italijanskega lista «L'Unità». Pod takšno Italijo nas torej hočejo spraviti KPI, Pajetta, v Trstu Vidali, ki te svoje namene razglasa po svojem zavezniku socialistu Teinerju, ker si še sedaj ne upa s pravo besedo na dan. V tej nesrečni roboti pa so mu najzvestejši in najbolj pokorni pajdasi razni izdajalci Bidovci, Slavci, Siskoviči itd., ki bi nas radi prodali Italiji, češ da je bolj udemokratična kakor tifofašistična Jugoslavija in celo B, kjer naj eteče kri v potokih. V vsej tej gonji pa nosi glavni delec ravno ista «Unità», ki objavlja zgoraj žalostni in obtožujoči seznam, ki pa kljub temu raje ogabno napada ljudsko oblast, kakor pa da bi se odločno borila za to, da bodo končno nehal zločini Seelborge demokristjanske policije, da se bo nehalo zatiranje in izkoriščanje italijanskega delovnega ljudstva, da bi tudi to ljudstvo, kakor je to že storilo pred več leti jugoslovansko ljudstvo, dobilo oblast v svoje roke in enkrat za vselej obratunalo z vsemi izkoriščevalci in zločinci.

KRONIKA

Skupina kominformističnih furij, ki so jo poslali iz sedeža 5. rajona vidalijske skupine, je v sredo prišla razgrajati na uredništvu lista «Progresso», kjer se je mudil tov. Laurenti. Pri tem so obilile s črnilom urednika tov. Kendo in mu pokvarili obleko. Naslednji dan pa je «Unità» po svoji stari navadi obrnila dogodek in napisala, da so uredniki «Primorskega dnevnika» napadli ženske s črnilom.

Prizivno sodišče je obsodilo na 4 mesece zapora pogojno Ersilijo Cokovo z Lonjerske ceste, ki se je svojčas branila pred nekim civilnim policajem, kateri jo je napadel.

V zvezi z umorom 55-letne nabiralke cunj Katerine Fabjančič iz ul. Capitelli je policija izročila sodišču njeno sestro Vincenco z obtožbo, da jo je ona umorila.

S svetilnim plinom se je zastrupil 62-letni upokojenec Vianello Guglielmo iz ul. San Marco 10.

Pri podiranju neke stare stavbe v ul. San Marco si je zlomil nogo 63-letni strugar Lenardon Josip iz ul. Industria 5.

V prvomajskem tekmovanju je bila najboljša organizacija ASIZZ. Zato je dobila prehodno zastavo. Do 27. aprila so žene zbrale 313.535 lir prostovoljnih prispevkov, opravile 1981 prostovoljnih ur, dela vpišale 341 novih članov v množične organizacije, pridobile 193 novih naročnikov za naše demokratske liste itd.

Ladjedelnica Martinuzzi v Miljah je odpustila 20 delavcev in vajencev.

Planinsko društvo priredi 21. t. m. izlet na Slavniki in v Slivsko jamo-Dimnico. Odhod bo ob 5.30 uri iz ul. Fabio Severo. Vpisovanje do vključno 9. t. m. v čevljarji Gec v Rojano in v čevljarji Pirc ul. Settefontane 3.

V Trstu je bilo kar pet proslav prvga maja. Anarhisti so ga proslavili pri Sv. Jakobu, Delavska zbornica na trgu «Unità», socialisti pa na trgu Goldoni, kjer je govornika Mateottija poslušalo kakih 150 ljudi.

Civilni policaji so na obrežju Ottaviano Augusto potegnili iz morja truplo neznanega utopljenca. Truplo je bilo po ugotovitvah zdravnikov že 20 dni v vodi.

Na seji občinskega sveta so v torek razpravljali o načrtu občinskih gradbenih del, ki dočela 3 milijarde 816 milijonov stroškov. Seveda se pri tem načrtu niso spomnili potreb slovenskega življenja, kakor so na primer slovenske srednje šole in gledališče.

Pretekli petek je nenadoma umrl tov. Franc Vogrič iz Rojana, star 70 let. Bil je navdušen planinec in častni predsednik Slovenskega planinskega društva v Trstu. Pridno je sodeloval tudi v prosvetnem društvu in v OF. Se pred dvema letoma je bil na vrhu Triglavu, preteklo zimo pa na Golikah. Pogreb, ki je bil v soboto dopoldne, je pokazal, kako je bil tov. Vogrič med ljudstvom priljubljen.

Kominformisti so pretekli teden napadli v ul. Veltro Alberti Rafaelo iz ul. Costalunga 136 in tov. Raceta Ludvika iz iste ulice št. 53, ko sta lepila lepake Slovensko-italijanske ljudske fronte za prvi maj. Podivjani kominformisti so jima raztrgali letake, tov. Raceta pa ranili, da se je moral zateči po pomoč v bolnico.

V Nabrežini je bil sestanek partizanov iz Nabrežine. Udeležilo se ga je 50 nekdanjih borcev in aktivistov. Tov. Ukmar je poročal o političnem položaju, nato pa so izvolili novi odbor nabrežinske sekcije ZP.

Za tržaški velesejem bodo imeli razstavljalci in obiskovalci popust na železnice in na ladjah. Jugoslovanske železnice bodo dovolile 50 odstotkov popusta za ljudi in neznan teroristi so vrgli prebago.

zažigalno bombo. Ker pa je padla tekla teden na stadion «Prvi maja» na betonske stopnice, ni povzročila škode. S tem so hoteli zastrašiti demokratsko ljudstvo, toda ves njihov trud je bil zaman.

Osebnih zasebnih zdravstvenih ustanov bodo po novem sporazumu povišani prejemki za 30 odstotkov. Irski železničarji stavkajo.

Tisoči in tisoči na letošnjem prvomajskem zborovanju na trgu Rotondi

Letošnji 1. maj je jasno pokazal da so naše sile na pohodu

Tržaško delovno in demokratsko ljudstvo, zvesto borbenim tradicijam 1. maja, je letos veličastno proslavilo svoj veliki praznik. Kljub vsem oviram, kljub besni združeni gonji reakcionarjev in kominformistov je v velikem številu prihitelo na telovadno akademijo zvečer pred prvim majem, na prvomajsko zborovanje na Rotondo pri Bošketu in na popoldanski telovadni in pevski nastop na stadionu 1. maj.

Letošnja proslava 1. maja je pokazala, da se vedno večje množice cepijo od kominformistov, da spoznavajo njih lažno politiko ter se vračajo na edino pravilno razredno in revolucionarno pot, ki bo končno privedla do zmage delovnega ljudstva. 1. maj je pokazal, da je naša borbenost pot pravilna, da dosledno, čeprav težko borbo, vedno čaka zmaga, da mora politika varanja ljudskih množic končno propasti.

Mi smo praznovali prvi maj v istem duhu, kakor smo ga praznovali prva leta po osvoboditvi. V enotnosti, bratstvu med Slovenci in Italijani in v duhu konkretne borbe proti imperializmu. Na našem zborovanju in na stadionu so plapolale zastave bratstva z zvezdami, ki se jih vidalijski sramujejo, ker so zatajili svojo našo revolucionarno

borbo, ker hočejo popolno spravo z italijansko buržoazijo. Za to spravo pa so zastave in gesla bratstva napoti, zaradi te sprave lezejo kominformisti vedno bolj v oportunistem in v izdajstvo resničnih interesov delavstva.

Mogočna proslava prvega maja bo le še bolj pospešila razčiščevanje, ki se je okrepilo med delovnim ljudstvom po govoru poslanca KPI Pajetta v rimskem parlamentu. Za vidalijsko povorko po mestu je pokazala, da se njegove vrste redčijo, enako je pokazalo zborovanje na trgu Garibaldi. Zato pa je vse kričanje kominformističnega tiska, da je bila njihova proslava 1. maja letos največja, kar jih je doslej poznal Trst, brezpardonno prikrivanje dejstev, s katerim se bodo še bolj osmešili.

1. maja dopoldne je bilo veliko zborovanje na Rotondi pri Bošketu, na katerem sta govorila tov. Petronio in Stoka. Zborovalci so krenili na Rotondo s stadionu 1. maj v sprevedu z zastavami in transparenčami. Na zborovanju je bila tudi delegacija turinskih delavcev, ki jo je ljudstvo navdušeno pozdravilo.

litika tržaškemu delavskemu gibanju. Sindikalistični revizionizem vidalijskega nam jasno kaže, da je njihova politika, politika kapitalistične buržoazije.

To priča zlasti stavka proti vojitvam v coni B. V tej stavki in v kampanji proti ljudski biasti so bili kominformisti najbolj zve-

ri se bomo še dalje za socialistično resnico, proti vsakemu revizionizmu, imperializmu in šovinizmu.

Naš letošnji prvi maj nam nalaga nove naloge v tej naši borbi. Naše delo naj gre za tem, da pritegnemo v naše vrste slehernega poštenega delavca in demokrata, slehernega naprednega Slovence in Italijana. Za vse napredne in poštene Slovence in Italijane mora biti mesta v naših vrstah, kjer se vodi borba proti imperializmu in vsem sovražnikom ljudstva.

Mazzoni iz Torina:

Visoko dvignite svoje zastave

Naš obisk je bratski objem, ki vam prihaja iz Piemonta, ki se tudi sedaj bori z istim poletom in v istem duhu kakor za časa osvobodilne borbe. Danes čutim, da so tu okrog vas in vaših borbenih zastav še sto in sto tisoč mrtvih, ki so padli za svobodo in ki vas spodbujajo k nadaljevanju vaše pravične borbe.

Visoko dvignite svoje zastave, okrog katerih se zbirajo vse borbeno sile delavstva in demokratskega ljudstva!

Zastopnik delavske delegacije iz Torina tov. Mazzoni pozdravlja zborovalce

sti agitatorji buržoazije. Tržaški kominformizem predstavlja največje izdajstvo nad socializmom.

Zato pa bodi naš prvi maj dan borbe vseh tržaških delavcev, ki naj obnovijo svoj polet, da si zopet priborijo vse položaje, ki so jih začasno izgubili po krivdi kominformizma.

Štoka:

Prvi maj - proslava osvoboditve

Naš letošnji maj je pregled vseh sil, ki so se na našem ozemlju borile nad dvajset let za naše demokratske, narodnostne in socialne pravice. Naš letošnji prvi maj je proslava onega slavnega dne, ko je zmagovita Titova vojska ob pomoči našega ljudstva osvobodila Trst.

Naš prvi maj proslavljamo tudi v znamenju borbe proti kominformistični politiki odstopanja od načel marksizma-leninizma. Kominformisti hlapčujajo imperializmu in šovinizmu ter se družijo z italijansko buržoazijo, ki pripravlja pot fašizmu in ki bi nas hotela pripeljati v tisto Italijo, kjer je danes v zaporih na tisoče partizanov, ki so se borili za svobodo.

Glasilo KPI «L'Unità» piše v svoji zločinski kampanji proti jugoslovanski coni in proti jugoslaviji ravno tako, kakor so pisali celih 20 let fašisti. Piše o «hrvaških tolpah» ter s tem izkazuje ves svoj protijugoslovanski in protislovanski srd. Razni Bidovci in Gombacciji naj se jasno izrazijo, kaj mislijo o tem. Na isti liniji so tudi gospodje pri «Akcijskem oboru» v službi imperializma, ki hoče odtrgati nove kose naše zemlje.

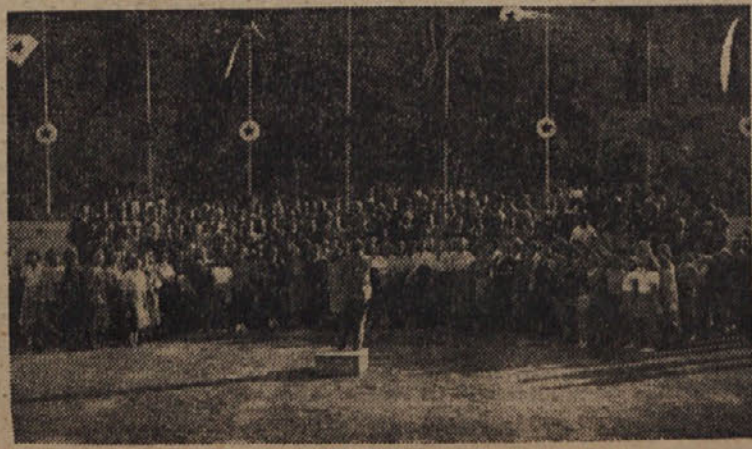
Ravno zato se mora naša borba nadaljevati z vso odločnostjo, Bo-

Pajetta jim je zmešal štrene

Slovenske kominformiste smo v našem tisku že večkrat vprašali, naj jasno povedo, kaj mislijo o izjavah Pajetta v rimskem parlamentu. Vse pa kaže, da so jih spravile te izjave v silno zadrego, saj so jim strgale hinavsko krinko z obraza. Zato tudi zaman čakamo odgovora na naše vprašanje Gombacciju, Bidovcu in Malalanu.

Njih «Delo» se zato zvija in izmika in ne navaja besed Pajetta, ki je jasno povedal, da hoče guvernerja, da dobi Italija po njem vse tržaško ozemlje. Zato zadnje «Delo» piše: «Pajetta je nakazal edino možno rešitev in sicer spoštovanje mirovne pogodbe. Prav zaradi tega so se titofašisti besno zagnali ob govor tov. Pajetta, kjer hočejo prikazati, da je KPI na stališču priključitve Trsta k Italiji in da kominformisti prodajajo Trst Italiji. Zamolčali pa so dejstvo, da je tudi KPI na stališču spoštovanja mirovne pogodbe, kar je tov. Pajetta v svojem govoru jasno povedal».

Nam ni treba prav nič «prikazati». Pajetta je jasno govoril in sam povedal, da je KPI za priključitev Trsta k Italiji in da je uveljavljanje mirovne pogodbe le sredstvo za doseg tega cilja. Zakaj pa ne povedo vsega, kar je dejal Pajetta? Zakaj ne pišejo, kakor je pisala o tem «Unità»? V tem primeru je res škoda, da tako malo ljudi bere ta list, sicer bi se Vidalljevi pristaši še bolj zredčili.

Pevskega nastopa na stadionu «Prvi maja» se je udeležilo preko 300 pevcev

1. MAJ V ISTRI:

Revija graditeljev socializma

Tudi ljudstvo v jugoslovanski ceni STO je slovesno proslavilo prvi maj-praznik delovnega ljudstva. Proslava 1. maja pa je imela v Istrskem okrožju drugačen značaj kot pri nas. Tu se moramo še boriti proti izkoriščanju in imperializmu, tam pa je ljudstvo na oblasti. Zato je bil prvi maj v coni B pregled delovnih sil, ki gradijo socializem, pregled dosežanih uspehov, ki so bodrilo za bodoče napore.

Že večer pred prvim majem je ljudstvo zakurilo po višinah kresove, ob obali so zagoreli umetni ognji, po Kopru so bile baklade. 1. maja dopoldne je bil v pristanišču velik mimohod. Za delavsko in nacionalnimi zastavami so korakali bivši borci, in oficirji JA in zaščita. Mladi tehničarji so v povorki pokazali lepo izdelano barko na vozu, modelarji pa model letala. Gojenci Pomorskega tehnikuma so se udeležili povorke z različnimi stroji, velikim sidrom, ladjo itd.

Velik napredek v Istrskem okrožju so prikazale razne sindikalne podružnice s svojimi izdelki. Tovarna pohištva «Stila» v Kopru je bila zastopana z velikim obličjem, tiskarna «Jadrana» z opremljenim vozom, piranske ladjedelnice z barko, tovarni «Arrigoni» in «Ampelea» s svojimi izdelki. Ravno tako so pokazali svoje izdelke delavci vseh drugih večjih podjetij ter zadrugarji kmečkih obdelovalnih združenj.

Po povorki je bilo na Titovem trgu veliko prvomajsko zborovanje. Ogromni množici ljudstva je spregovoril tov. Franc Kralj, predsednik okrajnega izvršilnega LO, ki je med drugim dejal: «Današnja prvomajska parada ob sodelovanju edine naše slavne vojske je najvernejši dokaz odločne volje, da hočemo nadaljevati pot razvijanja pridobitve naše revolucije, pot utrjevanja ljudske oblasti v borbi za izvedbo našega enoletnega gospodarskega plana, osnove za izgradnjo socializma pri nas.

Medtem ko se že šesto leto namerano ustvarjajo vsemogoče laži in klevete o naši stvarnosti, odgovarja naše ljudstvo in delavski razred iz dneva v dan, iz leta v leto z ustvarjalnim delom za dvig in obnovo svojega gospodarstva, ki spreminja lice zaslužnjene Istre v novo družbeno socialistično ureditev. Razvija se in preobraža naše kmetijstvo z vedno večjim pristopanjem v delovne združbe naših kmetov, ki so razumeli, da je mogoče uresničiti boljše življenje samo v socialističnih oblikah kolektivnega gospodarstva. V naših tovarnah in delovnih kolektivih raz-

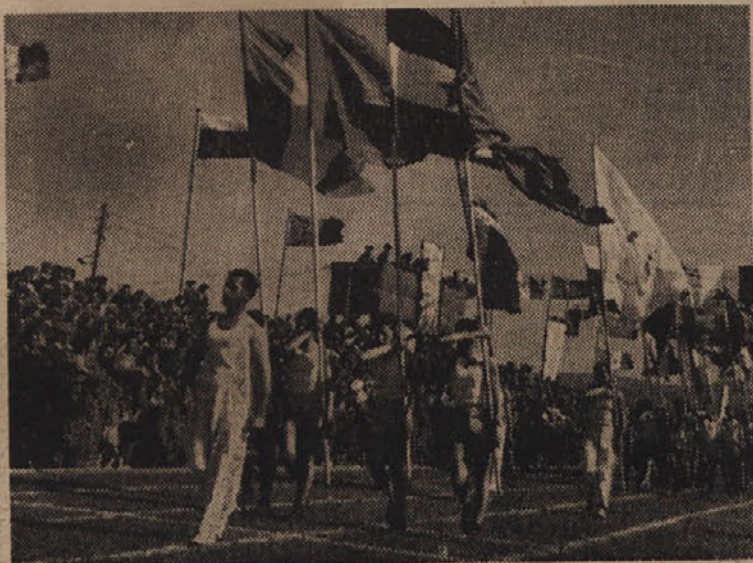
vijajo naši delavci vedno večjo storilnost dela in iz teh kolektivov rastejo iz dneva v dan novi udarniki. Zmaga ljudske fronte na nedavnih volitvah v okrajne ljudske odbore je ponoven dokaz njene življenjske sile in glasen odgovor delovnega ljudstva Istre vsem klevetnikom in lažnivcem od reakcije do Kominforma.

Naj bo današnji praznik dela simbol za pojačanje skupnih naporov pri reševanju vseh problemov za izvedbo našega gospodarskega načrta!

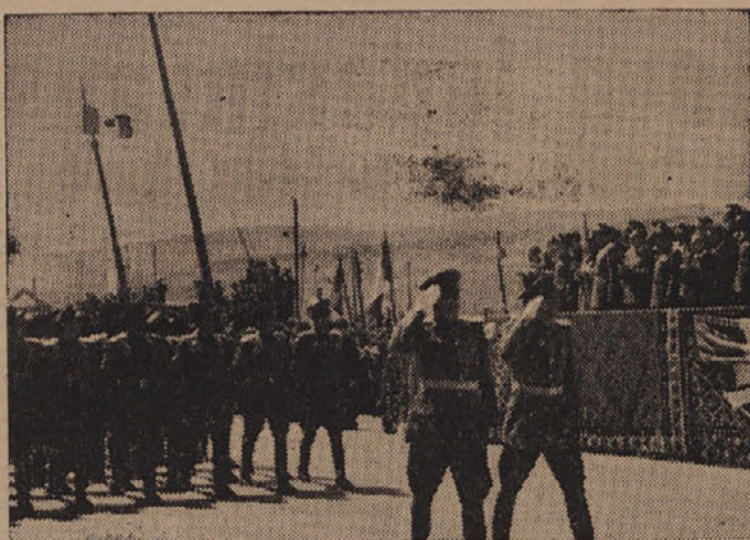
Utrujmo in razvijajmo ljudsko oblast kot največjo pridobitev narodno osvobodilne borbe v sodelovanju z ljudskimi odbori za odpravo vseh napak in nedostatkov birokratizma na vseh področjih kulturnega in gospodarskega življenja!

Poglabljajmo s krvjo priborjeno slovansko-italijansko bratstvo kot edini pogoj za vsak nadaljnji razvoj bodočih uspehov!

Popoldne pa je bil telovadni nastop z različnimi tekami. Udeležilo se ga je nad 10.000 ljudi. Najprej so podelili prehodne zastavice onim kolektivom, ki so se najbolj odlikovali v prvomajskem tekmovanju. Po podelitvi zastavic so zapeli združeni pevski zbori, nakar je nastopilo skupno nad 2.000 fizikulturnikov. Ljudstvo so posebno navdušili gojenci fizikulturega tečaja, gojenci Pomorskega tehnikuma in folklorni skupini iz Vanganela in Dekanov. Z burnim ploskanjem so nato nagradili vojsko, ki je nastopila z orožjem, in narodno zaščito.

Mimohod telovadcev na novem stadionu v Kopru

Prvomajska parada JA v Kopru

1. MAJ NA GORIŠKEM: V borbi za narodnostne pravice

Goriški Slovenci so praznovali prvi maj na telovadišču v Sovodnjah. Mladinci so že dopoldne tekmovali za pokal prvega maja, popoldne pa je prišlo v Sovodnje več tisoč ljudi iz vseh slovenskih vasi in Gorice. Popoldne je bila nogometna tekma, kolesarska dirka in tek čez drn in strn. Tekmovalo je skupno 331 tekmovalcev. Nastopilo je s petjem tudi pet

pevskih zborov.

Italijanske oblasti so morale pač tudi na tej proslavi pokazati svoje sovražno stališče do Slovencev. Sovodnjski brigadir karabinerjev je zahteval, da se poleg rdece zastave izobesi tudi italijanska. Ko so mu odgovorili, da bodo to storili, če bodo smeli razobesiti tudi slovensko zastavo, je brigadir to odklonil. Zato so raje sneli tudi rdečo zastavo.

Kasneje so izzivali tudi kominformisti. Kakih deset jih je pod vodstvom samega voditelja goriške federacije KPI prišlo v Sovodnje, z rdečo zastavo ter so provocirali ljudi, ki pa se niso niti zmenili zanje. Seveda ni brigadir proti njim nastopil, čeprav so mu rdeče zastave tako napoti.

Veliki množici je govoril o pomenu prvega maja predsednik DFS dr. Lambert Mermolja.

Tudi slovensko ljudstvo in z njim Demokratična fronta Slovencev v Italiji praznuje današnji praznik skupno z delovnimi množicami vseh narodov sveta.

Slovensko ljudstvo v Italiji je odločno, boriti se še naprej za svoje narodne in človečanske pravice, za boljše socialno ureditev človeške družbe. Prepričani smo, da bomo pri tem uživali podporo ne samo vsega našega ljudstva, ampak tudi vseh naprednih Italijanov, katerih število narašča iz dneva v dan, tudi če si nekateri njihovi voditelji vedno bolj prizadevajo, da bi jih z najbolj debelimi lažmi še nadalje opdržali v temi.

Naše ljudstvo v tem svojem naporu ne bo odnehalo, dokler ne doseže svojih pravic, čeprav se dobro zaveda, da bo njegova borba še težka in naporna. Slovensko ljudstvo v Italiji gleda v prihodnost vedro in z zaupanjem in je trdno prepričano, da bo tudi zanj posijalo sonce svobodnega življenja na podlagi enakopravnosti in socialne pravičnosti. Uverjeni smo, da bo prišel, ker mora neizbežno priti tisti čas, ko bodo izginila vsa razredna nasprotstva in končano za vedno sovražstvo med narodi in ljudmi ter si bo delovni človek sam pisal svojo pravico.

Na stadionu v Trstu je za prehrano telovadcev skrbela AFZ

CVETKE iz tržaških listov

Kominformistični in fašistični kvalificirani novinarji so tudi pri opisovanju prvomajskih proslav v Trstu poskrbeli za cvetke. Pobrali smo jih tu in tam po njihovem tisku, da predstavimo našim čitateljem z desetminutno zabavo.

«IL LAVORATORE» piše: «To je bil največji prvi maj v zgodovini tržaških delavcev.»

Lepa reč. Tistih nekaj tisoč zborovalcev na trgu Garibaldi in nekaj desetnih telovadcev, ki so slabo ponovili neko staro vajo, naj bi predstavljalo največji 1. maj tržaških delavcev, stolislo glava množica na prvomajskih proslavah v letih 1946, 1947 in 1948 pa je bilo seveda zborovanje štirih mačkov. Ti presneti «vergognoso» passato, kako jim hodi narobe tem kominformističnim prostovoljnim pozabljenjem.

Isti nesrečni «il lavoratore» piše še o manifestacijah resničnih tržaških demokratičnih borbentih sil da je bilo na njih 1200 ljudi, ki so bili v celoti pripeljani iz cone B...

Pustimo, da se laboratorijevci po svoje zabavajo z matematiko, saj se že neštetokrat pokazali, da niso zmožni najosnovnejšega: seštevanja. Zanimiva je bolj ugotovitev, da so bili vsi pripeljani iz cone B. Za cono B pa trdijo, da so bili vsi manifestanti pripeljani iz Jugoslavije. Čudno, odkod pa so se potem vzeli vsi prvomajski manifestanti po Jugoslaviji. Pa menda ja ne iz držav «sovjetskih demokracij»?

Na Garibaldijevem trgu seveda tudi tokrat ni šlo brez Vidaličeve demagogije. Kominformistični pisun je seveda v «il lavoratore» izpustil marsikatero nerodnost, ki jo je izrekel politični diletanč Vidali, vendar je kljub temu badel nekajkrat v protislovje. Poglejte, kaj je zapisal: «Tiho je izdal Slovence cone A kot sta De Gasperi in Sforza izdala Italijane cone B in ki hočeta ponujati Titu še nekaj dolin, pripravljena pa, da mu dajo vse...»

Čudno mora biti to Titovo izdajstvo nad Slovenci cone A, ko pa sami pravijo, da bo Tito najbrž dobil vse (mislijo pri tem razen cone B tudi cono A).

Ali hočete vedeti, kako je izgledal vidaličevski prvomajski telovadni nastop na občinskem stadionu agentilmente concesso dal comune?

Lavoratore ga takole opiše: Figurativni nastop pionirjev, nastop mladincev, tek na 100 m, mladinke, še en tek, potem so od časa do časa še prihajali na telovadišče tekači; potem se je pojavila skupina delavcev in kmetov in končno nekaj belih golobov.

Prav tako torej kot nekdanji program radija Zagreb v stari Jugoslaviji jutranja telovadba, vesti, pavza, godba na starih ploščah, krajša pavza po krajši pavzi daljša pavza in konče.

Da je bilo vse skupaj v proleto malo revolucionarnem stilu priznava laboratorijevski pisun sam, ko primerja razhod po «nastopu» razhodu boljše obiskane nogometne tekme, kjer se po navadi zabavlja čez slabo igre domačih tržaških igralcev.

Tudi «Le Ultime Notizie» se kosa s kominformisti kar se prvega maja tiče. Takole si je zabeležil kvalificirani novinar govor funkcionarja delodajalske delavske zbornice Pinguentinija: Ne smemo se boriti samo proti komunizmu, pač pa tudi proti kapitalizmu in je citiral primer stavke preteklega februarja...

Kakor že pomnimo, je februarško stavko tržaški kapitalizem s škofom na čelu dobrohotno toleriral, ker se je zavedal, da mu nič ne škodi, ker je bila le farsa na račun delavstva. Zanimivo pa je, da je s takimi, ki se ne smejo boriti samo proti komunizmu, hotel skupno proslavljati 1. maj Vidali, ki jih je v ta namen snubil.

USI SLOVENCİ NAJ SE ZDRUŽIJO v Osvobodilni fronti

Glavni odbor Osvobodilne fronte je imel v nedeljo 30. aprila svoje prvo zasedanje. Tov. Branko Babič je po dal politično poročilo. Objasnili je pomen gonje proti Istrskemu okrožju in dejal, da je namen te gonje priključitev STO-ja k Italiji. To je potrdil zlasti zadnji govor poslanca Pajette v rimskem parlamentu. Stališče KPI do Tržaškega ozemlja pa je hkrati stališče vlade Sovjetske zveze. Zato je slepek dor danes še ni uvidel, da pomeni «boljša rešitev» priključitev k Italiji.

Pri vsem tem igrajo najbolj bedno vlogo slovenski kominformisti, ki so postali pravi hlapci italijanskega šovinizma. Njihova najnovejša parola je: bolje v De Gasperijevo Italijo kot da v «titofašistično» Jugoslavijo! Naša naloga je vse tiste, ki so jih kominformisti zavedli, spraviti na pravo pot.

Glavni odbor OF je sprejel tudi protest zaradi postopanja oblasti do vprašanja našega gledališča v Trstu z zahtevo, da preskrbi ZVU ustrezno kulturno središče v središčni legi. da bo moglo SNG povezovati pri kulturnem delu vse tržaške Slovence. Na zasedanju so izvolili novi izvršilni odbor OF. Tov. Branko Babič je bil ponovno izvoljen za predsednika, tov. Stoka pa za političnega tajnika.

Po diskusiji so vsi člani glavnega odbora soglasno sprejeli izjavo, ki

jo objavljamo v izveščku:

V zadnjem času, posebno pa ob priliki upravnih volitev na jugoslovanskem področju STO-ja so združena italijanska imperialistična reakcija, kominformistično vodstvo KPI in njena agentura v Trstu zaostriili šovinistično, iredentistično in protiljudsko kampanjo laži in obrekovanja proti jugoslovanskemu področju Tržaškega ozemlja in Jugoslaviji. Ta gnusna kampanja, divji šovinistični izpadi v tržaškem mestnem svetu proti predstavniku SILF, napihljena zborovanja proti Istrskemu okrožju, šovinistične stavke, v katerih složno sodelujejo vse iredentistične italijanske reakcionarne stranke s kominformisti-vidaličevci so jasen dokaz, da italijanska imperialistična reakcija izkorišča tržaško vprašanje za oživiljanje novega fašizma.

Stališče Pajette v rimskem parlamentu in njegova nedvoumna izjava, dokazuje, da kominformizem vsestransko podpira imperialistične težnje italijanske reakcije. Zato glavni odbor OF z ogorčenjem obsoja izdajstvo interesov delavskega razreda in vsega delovnega ljudstva s strani vodstva KPI in njegove agenture v Trstu.

V njihovi sredini so se znašli tudi očetje «Akcijskega odbora», ki s svojo klavarno političantsko rešitvijo tržaškega problema - imenovanje guvernerja, združitve obeh con itd. - le

ustvarja pogoje združeni italijanski reakciji in kominformizmu, da bi priključili Tržaško ozemlje k Italiji.

Glavni odbor OF poziva vse resnično demokratične Slovence anglo-ameriškega področja STO-ja, da se v odgovor na izpade imperializma in poživljenega fašizma ter v odgovor na kominformistično izdajstvo in metode varanja delovnih množic, združijo in zopet strnejo v enotno in borbena Osvobodilno fronto.

KRONIKA

Nova jugoslovanska vlada
bo vodila pospešeno borbo za socializem

Angleški sindikalni predstavniki, ki so prisostvovali proslavam prvega maja v Beogradu, so prispele v Ljubljano, kjer bodo ostali nekaj dni.

Jugoslovanske oblasti so doležile stalno invalidnino še 30 bivšim partizanom iz Slovenske Koroške. V Kardeljevo so na 1. maja preimenovali novo jadransko pristanišče Ploče.

Anton Neffat, glasbenik in dirigent, doma iz Rovinja v Istri, je umrl v Ljubljani.

«Ljubljana v borbi» spominska razstava, ki jo je priredil in uredil ljubljanski mestni odbor Zveze borcev, je odprta v Ljubljani.

V Krombergu pri Gorici je začela obratovati nova tovarna poštiva. Tovarna nosi ime po Edvardu Kardelju.

Veliko tovarno glavnikov so te dni dokončali v Buzetu. Dnevna proizvodnja glavnikov bo dosegla okrog 1000 kosov.

Radio Nova Gorica je pričel z oddajami.

Na gradnjo Novega Beograda je odšla prva mariborska mladinska brigada.

Prva dva jedlina vagona, ki so ju izdelali v mariborski železniški delavnici, so izročili v promet.

Na istrskem delu proge Ljubljana-Stallje polagajo tračnice. Na ostalem delu proge so izvirali tudi že vse 4 predore izmed katerih meri najdaljši 720 m.

Sonja Erbežnik, 18 kratna udarnica, ki je že izpolnila svoj petletni plan, je prejela darila, katera so ji poslali člani sindikalne podružnice državnih uslužbencev pri vojaškem predstavništvu FLRJ v kontrolnem svetu za Nemčijo.

Prvega izrednega in pooblaščenega veleposlanika republike Indije g. Binaja Ranjana Sena je sprejel maršal Tito.

V letalu madžarsko-sovjetskega društva «Masoviet», ki redno obratuje na progi Tirana-Beograd-Budimpešta in nazaj, so potovali trije nelegalni potniki. Jugoslovanske oblasti so hotele potnike vrniti v Tirano, ti pa, hujskani od sovjetskega moštveta letala in albanškega predstavništva v Beogradu, niso hoteli zapustiti letala.

Madžarsko in albansko poslanstvo je bilo prisiljeno priznati upravičene zahteve jugoslovanskih oblasti in prosilo, da se sme letalo vrniti v vseni potniki v Tirano, kar jim je bilo ugodeno.

Revija «La brigades» je začela izdajati napredna francoska mladina v Parizu. Na prvi strani objavlja časopis poziv francoski napredni mladini, naj se ne da preslepiti z obrekovanji informobiroja o Jugoslaviji.

Titova študentska trgovinske mornarice bo 5. maja zapustila rt Finister v Atlantskem oceanu. Na novi motorni ladji «Makedonija» bo študentska palica na poveljskem mostu, stražila pa jo bo častna straža mornarjev in oficirjev.

V Crni gori so zgradili prvo tovarno za konzerviranje sadja in sočiva.

V prvomajskem tekmovalstvu so zagorski rudarji izkopali ob nedeljah in praznikih 3600 ton premoga.

V Raškem zalivu so dvignili 40.000 tonsko ladjo, ki je več let ležala potopljena. Prepeljali jo bodo v Pulj, kjer jo bodo razstavili in staro železo uporabili za proizvodnjo jekla.

Drugi agregat je začel obratovati v hidrocentrni «Savican». Odlej bo dajala nova hidrocentra okrog 16 milijonov kilovatnih ur električne energije letno.

9 opernih pevcev se bo udeležilo mednarodnega natečaja za solopetce v Belgiji. Med njimi so tudi Valerija Heybalova, Janec Lipušček in Rudolf Francel.

Boris Kidrič je bil odkritovan z Redom Južna socialističnega dela za izredne delovne podvige v gospodarski delavnosti, za graditev socializma in za krepitev moči in ugleda FLRJ.

150 železničarjev Bosne in Hercegovine dela za drugo petletko. Conny Zilić je govoril v londonskem radiu o Jugoslaviji. Med drugim je izjavil, da je primer Jugoslavije osnova za vzpostavitev normalnih odnosov med vsemi državami sveta.

Mandator Ljudske skupščine maršal Tito je predložil Skupščini sestavo nove vlade. Čitanje predloga so vsi poslanci navdušeno pozdravljali, kar je pomenilo, da so predlog maršala Tita soglasno sprejeli.

Nova Zvezna vlada je sestavljena takole:

Predsednik vlade in minister narodne obrambe Josip Broz Tito;

podpredsednik vlade, minister za zunanje zadeve in predsednik sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti Edvard Kardelj;

podpredsednik vlade in minister za notranje zadeve Aleksander Ranković;

podpredsednik vlade in predsednik komisije državne kontrole Blagoje Nešković;

ministri vlade FLRJ: Milovan Djilas, Sava Kosanović in Stanoje Simić;

ministri vlade FLRJ: predsednik sveta za kulturo in znanost Rodoljub Čolaković, predsednik komiteja za zaščito ljudskega zdravja dr. Pavle Gregorič, predsednik gospodarskega sveta vlade FLRJ in predsednik zvezne planske komisije Boris Kidrič, predsednik sveta za energetiko in ekstraktivno in-

dustrijo Svetozar Vukmanović, predsednik sveta za kmetijstvo in gozdarstvo Mijalko Todorović, predsednik sveta za promet in zveze Božidar Maslarić, predsednik sveta za predelovalno industrijo Rade Dugonjić, predsednik sveta za gradnjo Ljubčo Arsov, predsednik sveta za blagovni promet Osman Karabegović, predsednik komiteja za elektrogospodarstvo Nikola Petrović, predsednik sveta za vodno gospodarstvo Vasa Cubrilović, predsednik komiteja za premog Anton Biber, predsednik komiteja za nekovine Strahil Gigov, generalni direktor za metalurgijo Veljko Mićunović, generalni direktor za proizvodnjo in predelavo nafte Milka Minić, Dalje so člani Zvezne vlade minister za pravosodje Frane Frol, minister za finance Dobrivoje Radosavljević, minister za zunanjo trgovino Milentije Popović, minister za težko industrijo Franc Leskošek, minister za delo in novoozbujene kraje Vješčeslav Holjevac, minister za železnice Todor Vujanović, minister za pomorstvo Vicko Krstulović, minister za promet Vada Zečević, minister za pošte Zaim Sarac. Minister vlade FLRJ je tudi generalni sekretar vlade FLRJ Ljubodrag Đurić.

ne države, škoduje pa prav tako tudi iz splošnih mednarodnih razlogov. Borba za tako neodvisnost majhne socialistične države, v konkretnem primeru Jugoslavije, bo obstajala in mora obstajati tako dolgo, dokler bo imela neka močna socialistična država napačno pojmovanje e enakopravnosti in dokler bo obstajala težnja za izkoriščanje in podrejanje druge, slabe socialistične države. In takrat, ko bi prenehala nevarnost neenakosti

V pomorskem prometu ima Jugoslavija naslednje nove ladje: «Sarajevo», «Zagreb», «Tito-grad», «Skopje», «Rekon», «Srbij». Obnovili in modernizirali pa so «Sabac», «Bosna», «Vis», «Radnik», «Jajce», «Lika», «Topusko», «Hrvatsko» in «Tuzla».

Iz govora maršala Tita na Ljudski skupščini FLRJ

in bi izginila težnja za gospodarskim izkoriščanjem in zatiranjem, bi prenehala tudi vprašanje neodvisnosti. Vsakdo, ki bi v tem primeru nasprotoval, če bi bili vsi

Ekspozé maršala Tita

V deklaraciji vlade FLRJ, ki jo je podal maršal Tito, je obširno obrazložil delo vlade od ustanovitve Federativne Ljudske republike. Govoril je o vrsti zakonov, ki jih je vlada izdala in na katerih je Jugoslavija gradila ljudsko oblast in državno ureditev socialistične domovine. Dalje je govoril o gospodarskem in kulturnem razvoju vseh republik, o industrijski proizvodnji, kmetijstvu, o prometu, o socialnem skrbstvu itd. Obširno je obrazložil tudi odnose s Sovjetsko zvezo in deželami ljudskih demokracij, kakor tudi ekonomske odnose z drugimi deželami. Pri tem delu svojega ekspozéja je maršal Tito govoril o zgodovini odnosov med SZ in Jugoslavijo ter poudaril, da Jugoslavija ni hotela tega spora spraviti v javnost, ker se je hotela temu izogniti, da ne bi ta spor prizadejal preveč škoda mednarodnemu delavskemu gibanju.

Kljub večletni in vztrajni gonji Sovjetske zveze in drugih komunističnih držav se tem ni posrečilo razbiti enotnosti jugoslovanskih narodov prav zaradi visoke zavesti delovnih ljudi. Obrekovanje

V Bosni in Hercegovini odpade v letu 1950 na prebivalca 2434 dinarjev akumulacije, investicije pa znašajo na prebivalca 4397 din. V Makedoniji znaša akumulacija na prebivalca 2831 din, investicije pa 3807 din. V Crni gori znaša akumulacija na prebivalca 1950 din, investicija pa 3783 din. Tako velike investicije v gospodarsko bolj zaostalih republikah, ki daleč presegajo njihovo lastno akumulacijo, kažejo, da jih gradijo s pomočjo gospodarsko bolj razvitih republik.

Iz govora maršala Tita na Ljudski skupščini FLRJ

voditelj Sovjetske zveze so doslej vrhunec. Prišli so do rezaljskih obtožb, češ da so Jugoslovani nacionalisti in konec koncev fašisti. Do teh obtožb so prišli zaradi tega, ker se je FLRJ uprla temu, da bi izgubila svojo politično in gospodarsko neodvisnost. Kako je prišla Jugoslavija do tega prepričanja, da ji grozi taka nevarnost? Na podlagi izkušenj, na osnovi poslopkov voditeljev Sovjetske zveze. Neenakopravnost med socialističnimi državami so prvi element izgube neodvisnosti majhne socialistične države. Drugi element izgube neodvisnosti je v ekonomskem izkoriščanju a treji v popolni notranji in zunanji politični podreditvi drugi veliki državi, čeprav je socialistična, če ima-

jo njeni voditelji nesocialistične namene. Razumljivo je, da Jugoslavija na take odnose nikakor ni mogla pristati, ker bi se s tem ne strinjali jugoslovanski narodi. Ta želja ne izhaja iz nikakršnega nacionalizma, temveč iz zavesti, da

Leta 1949 so nakopali 68 tisoč ton premoga, leta 1949 pa 12.121.000 ton. Surove nafte so načrpali leta 1939 1000 ton, leta 1949 pa 62.608 ton. Bencina so izdelali leta 1939 4000 ton, leta 1949 pa 57.881 ton. Železne rude so izkopali leta 1939 613.000 ton, leta 1949 pa 835.310 ton, surovega železa pa izdelali leta 1939 101.000 leta 1949 pa 190.590 ton.

Iz govora maršala Tita na Ljudski skupščini FLRJ

bi jih vsaka neenakopravnost in odvisnost vrgli nazaj v zaostalost in podrejenost.

Zato Jugoslavija ni za neodvisnost zaradi nekakšnih nacionalističnih pojmovanj. Za neodvisnost vsake majhne države je tako dolgo, dokler to zahteva večina njenega ljudstva, dokler želi večina, da se sama upravlja in uravnava življenje tako, kakor misli, da je najbolje. FLRJ je proti vsakemu vmešavanju v notranje zadeve majhnih držav, pa naj pride od katere koli velike države. Se bolj pa je za neodvisnost socialistične države, katere narodi želijo graditi novo socialistično družbo na svoj način. Vsako nezaželeno vmešavanje od zunaj, pa tudi vmešavanje kake velike socialistične države, ovira in škoduje socialistični graditvi majh-

Slehermi prvi maj pomeni za naše narode še en korak naprej v naši borbi za zgraditev socializma. Od lanskega 1. maja do letosnjega je zopet narasla gospodarska sila naše države, še bolj je narasla ustvarjalna sila delovnih ljudi. Premagali smo nove ovire v naši borbi za izpolnitev nalog prve petletke.

Dosežene uspehe prikazujemo običajno s številkami in odstotki. Od enega maja do drugega naraščajo te številke, postajajo vedno večje, hkrati pa kažejo ves tisti velikanski napor milijonov ljudi, ki so prekinili z mračno preteklostjo in gradijo svetlo bodočnost. Vendar pa so tudi stvari, ki jih ni mogoče izraziti v številkah. Kadar gre za ljudi, kadar gre za celotne narode in spremembe, ki se pojavljajo pri njih iz leta v leto, tedaj so številke brez moči.

To so leta ljudske revolucije, leta revolucionarne in socialistične preobrazbe naše države. Nismo več razcepljeni narodi, ki so jih zatirali domači in tuji zatiralci. Danes smo narodi borci, narodi graditelji, ki se zavedamo svoje moči, svojih nalog in težav, ki smo jih premagali in ki jih moramo še premagati.

IZ PRVOMAJSKEGA PROGLASA

kominformovske države druga za drugo odpovedovale. Jugoslavija je izpolnila do njih svoje obveznosti, toda n. pr. Madžarska ni poslala niti tistih strojev, ki jih je Jugoslavija že plačala. Na ta način so prizadevale gospodarstvu FLRJ velikansko škodo. Toda Jugoslavija je začela vse, za kar so jo prikrajšale s kršenjem svojih obveznosti, izdelovati sama, ali pa si je že v celoti zagotovila v zapadnih državah.

S številnimi zapadnimi državami je Jugoslavija sklenila investicijske pogodbe in pogodbe za nabavo surovin za svojo industrijo, u-

Popolnoma na novo so zgradili leta 1949 tovarno sladkorja v Zupanji z zmogljivostjo 140 vagonov sladkorne pese dnevno. Leta 1948 so zgradili sledeče objekte: «Litostroj» v Ljubljani, tovarno orodnih strojev «Ivo Lola Ribar» v Zeleniku, tovarno parnih kotlov v Zagrebu, tovarno «Jedinstvo» za izdelovanje naprav za živilsko in kemično industrijo in «Prvomajsko» v Zagrebu, tovarno «Sutjeska» v Beogradu ter Ferm-zavode za tobak v Skopju, Tetovu in Leskovcu. Leta 1949 so zgradili tovarno «Novi Jastrebac», livarno in strojno tovarno, tovarno gradbenih strojev v Smederevu, industrijo krogličnih in valjčnih ležajev v Beogradu, tovarno kmetijskih strojev «Pobeda», «Jugovinil» v Splitu, tovarno penicilina «Galenika», tovarno nikotina v Skopju, Ferm-zavode v Prilepu in Čapljinu ter več drugih manjših podjetij.

Poleg teh popolnoma novih tovarn so razširili in modernizirali oz. obnovili mnoge druge velike tovarniške objekte kot «Djuro Djaković», «Rade Končara», «Iskra», «Zmaja», železarne itd.

Iz govora maršala Tita na Ljudski skupščini FLRJ

spelo ji je dobiti tudi manjša posojila in kredite. Danes ima Jugoslavija ekonomske in trgovinske odnose z mnogimi drugimi evropskimi in preokceanskimi državami. Naloga nove vlade bo v prvi vrsti, da v bodoče še bolj okrepi in poveča izmenjavo z drugimi državami, ker ji bo to pomagalo, da čimprej zgradi svojo lastno industrijo, da zgradi socializem.

Ob zaključku svojega poročila je maršal Tito točno opredelil naloge vlade in sicer:

ena izmed glavnih nalog tako zvezne kakor republiških vlad mora biti izpolnjevanje izvoznega plana, dalje pospeševanje kmetijstva, krepitev socialističnega sektorja v kmetijstvu. Vso pozornost mora zvezna kot republiške vlade posvečati vprašanju zdravstvenih razmer; graditi morajo nove bolnišnice, sanatorije in okrevališča. Veliko skrb mora vlada posvečati materam in otrokom, saj je ena najvažnejših nalog socialistične družbe prav vzgoja otrok. Vlada mora tudi čim ugodneje rešiti stanovanjsko vprašanje in stalno delati, da se stanovanjska kriza popolnoma odpravi. Z vso strogostjo bo morala skrbeti za varčevanje ter se boriti proti vsakršnemu birokratizmu.

O nalogah, ki si jih je postavila nova vlada za svoje zunanje politično delo, smo pisali v prejšnji številki.

Leta 1945 je bilo ustanovljenih 31 kmetijskih delovnih združenj. Naslednje leto se je njih število dvignilo na 454, leta 1947 na 779, leta 1948 na 1318. V letu 1949 pa je njih število naraslo na 6603 zadrage, ki imajo 340.739 gospodarstev in 1.855.257 ha zemlje.

Leta 1945 je dala Jugoslavija za svoje tri akademije znanosti 292.730 din, naslednje leto 1 milijon 121.000 tisoč din, leta 1947 10.611.580 din, leta 1948 97 milijonov 951.063 din, leta 1949 pa 217.464.840 din. Za leto 1950 je predvidenih 263.291.000 dinarjev.

Iz govora maršala Tita na Ljudski skupščini FLRJ

JOSIPINA ŽERJAL NAM PRIPOVEDUJE: I. MAJ SMO PRAZNOVALE v socialistični Jugoslaviji

V zgodnjih jutranjih urah smo se v nedeljo pripeljali v Ljubljano, 19. tovarišic nas je bilo iz Trsta, 10 iz Gorice in Slovenske Benečije. V Ljubljani so nas na kolodvoru že čakale tovarišice iz Slovenije, nas prično pozdravile in nam poklonile šop rož.

Z avtobusom so nas nato odpeljale po tepti Gorenjski. Občudovale smo v prvo zelenje odete obširne gozdove, ki si jih mi Primorci, navajeni goličav, kar ne moremo nagledati. Vso pot do Bleda smo se od prve do zadnje zanimali za vse kraje, skozi katere smo se vozile, vse gore, ki smo jih gledale v daljavi in ki so prihajale vse bliže, za reke, ob katerih je tekla naša pot. Tudi pesem ni manjkala, vesela, kakor je bilo veselo vse okrog nas: sonce, kraji v bujni rasti, ljudje v pripravah za veliki praznik Prvi maj.

Bled nas je navdušil. Mnogo sem slišala pripovedovati o tem kraju z jezerom in otokom sredi jezera, z vncem planin, ki ga obdaja. Da je pa tako lep, si nisem mogla predstavljati.

Z avtobusom smo se peljale okrog jezera in nato skozi Vrbo, kjer smo obiskale Prešernovo rojstno hišo proti Dragi, kjer smo položile cvetje na grob padlih v narodnoosvobodilni vojni. Pot nas je peljala dalje v Begunje. Tovaršica, ki nas je spremljala, nam je pripovedovala, koliko naših ljudi je trpelo v tej kaznilnici med vojno, kako strašno so jih nacisti mučili in koliko jih je darovalo življenje. Na pokopališču se je ob našem prihodu zbralo precej vaščanov. Z dveminutnim molkom smo počastile spomin padlih, položile cvetje na grobove tistih junakov, ki so dali življenje tudi zato, da bomo mi Primorci rešeni fašizma.

Zvečer smo se vrnile v Ljubljano in kmalu legle k počitku. Mesto pa dolgo v noč ni spalo. Posod so se pripravljali na drugi dan, na veliko povorko, prireditve in proslave.

Prvega maja od 9. uri zjutraj je krenil sprevod po ljubljanskih ulicah. Tri ure je hodila povorka mimo nas. Ljudje iz tovarn, zadrug, delavnic, dijakov, pionirke, žene so v tej povorki pokazali velike uspehe, ki jih dosežajo v socialistični Jugoslaviji. V povorki so vozili izdelke vseh tovarn: kmetijske stroje, traktorje, mlatilnice, stroje, ki jih uporabljajo v gradbeni industriji.

Na tovornem avtu so delavci »Litostroj« čistili železo, za njimi so vozili silos; na drugem kamionu so vrtnarji imeli cvetlične grede in zalivalni rože. Za njimi je vozil spet odprt kamion, ki je predstavljala otroško restavracijo: male mišice, okrog njih so se gostili pionirke in narodnih nošah. V prvomajski povorki smo tudi videli vse, kar proizvaja današnja Jugoslavija v usnjarski industriji: od surovega usnja pa vse do lepih usnjenih torbic, kofčev, čevljev itd.

Posebno živahen je bil del spreveda, ki so ga sestavljali združniki. Prišli so na okrašenih vozovih, harmonika jim je igrala, optani so bili s kosami, vilami, grabljami, srpi. Seboj so imeli tudi južno v okrašenih kočari, v kateri ni manjkala steklenica domaćega sladeka vina. Se in še so se vrstili kamioni mimo nas. Na enem so delavci kazali, kako lomijo kamen, na drugem kako sekačo trame, videli smo hidrocentrale v miniaturni, radijsko postajo itd.

Tudi tetovanci in sportniki so bili razvrščeni v povorko. Najbolj so nam ugajali mali pionirke na kolescih in pionirke - male mamičice, ki so v vozičkih vozile svoje lutke. Svoje letalske modele so nosili mladi modelarji, čolnarji čolne itd. Nepregledne so bile vrste delovnih kolektivov, ki so hodili v povorki.

Me demokratične žene iz Trsta in Italije smo z navdušenjem spremljale dolge vrste delovnih ljudi. Vzklikale smo in jih neutrud-

no pozdravljale. Hotele smo s tem izraziti priznanje in občudovanje vseh žena, ki smo jih zastopale, hotele smo jim pokazati, da razumevamo njihovo borbo in da jo hočemo tudi v Trstu in v Italiji podpreti. Vzklikale smo maršalu Titu, ki vodi jugoslovanske narode v tej borbi, hotele smo s tem povedati, da verujemo v njegovo pravično borbo za pravico in da mu zaupamo.

Posebno navdušeno smo pozdravljale jugoslovansko vojsko, ki je korakala mimo nas, vojsko, ki je osvobodila prav na dan Prvega maja tudi naše mesto Trst.

Po končani povorki smo si ogledale partizansko razstavo iz narodnoosvobodilne vojne. Tovaršice, ki nas je vodil po razstavi, nam je pokazal tudi film iz časov borbe. Kar težko smo zapustile galerije, kajti stvari, ki smo jih tam gledale, so še tako tesno povezane z nami. Toda čas nas je preganjal. Po kosilu smo šle na Kongresni trg, kjer so nastopale folklorne skupine, dalje pionirji in mladina, orkester in pevci. Vse je bilo slavno, veselo in veselo razpoloženo. Ljubljana je največji delavski praznik praznovala kar najlepše. Drugi dan so nas naši gostitelji peljali v Maribor. Med potjo smo

se ustavile v Slivnici, kjer je našlo v starem gradu dom 90 otrok, večinoma partizanskih sirot. Dom nosi ime po bosanski heroju Danku Mitrovi. V tem gradu so bile po vojni bosanske stroje, ki so izbrala ime po svojem heroju, mladinec Mitrovi. Tako je ostalo njegovo ime, na željo bosanskih sirot še danes, ko so v njem slovenski otroci. Snaga in red v domu nas je izredno presenetila. Vse je lepo urejeno, lepe čiste postelje, mizice okrašene z ročnimi deli, stane z gesli, pestri stenčasi. Pozdravil nas je v imenu gojencev pionir, mi pa smo jim podarile žoge, pomaranče in limone. Razgovarjale smo se z njimi, vsi so zadovoljni v domu, kjer so našli v upravnici drugo mater, med pionirji pa dobre in neolčljive prijatelje. Hoteli so nam prirediti miting, toda nas je čakala še dolga pot in tako smo se odpeljale proti Mariboru.

V Mariboru smo si ogledale novo otroško bolnišnico, ki je vzor čistote. Skrbni negi, ki smo jo čutili ob svojem kratkem obisku, lahko nimate zaupa svoje bolne malčke. Tudi malim bolnikom smo prinesle pomaranče in nekaj žog, za kar so se nam bolniške sestre iskreno zahvalile.

Tudi hidrocentrale na Mariborskem otoku smo si ogledale. Sprehajale smo se tudi po otoku in pe- le nože udarne partizanske pesmi. Srečale smo skupino vojakov, ki so ob harmoniki plesali kolo. Takoj smo se vpletli v pogovor. Nas je zanimalo, kako oni žive in delajo, oni pa so nas spraševali po našem življenju in borbi. O Trstu ve vsakdo mnogo, vsi se zanimajo za nas. Dobro nam je delo, ko smo to videli in spoznale. Se zaplesali smo skupaj, zapele in še nas je pot vodila proti Svočini pri Mariboru, kjer je največja kmečka delovna zadruga. 165 družin je vključenih v zadrugo, 425 delovnih moči dela za skupnost. Zadržniki še močno občutijo prednosti kolektivnega obdelovanja zemlje. Dleta imajo sicer mnogo, toda uspehi so veliki. Zadruga ima 792 ha obdelane zemlje, 222 glav živine in 89 prašičev. To je veliko gospodarstvo, ki je lani izvozilo 25 vagonov prvostnega vina in 50 vagonov sadja.

Proti večeru smo se vrnile v Ljubljano. Ob slovesu iz glavnega mesta Slovenije so nas ljubljanske tovarišice pozdravile in izročile ženam iz Slovenske Benečije in Trsta šopke rož, vsaki izmed nas pa malo knjižico Prešernovih pesmi za spomin. Tov. Tončka iz Trsta se je v imenu nas vseh zahvalila za izredno gostoljubnost in za vse, kar so nam ljubljanske tovarišice nudile v teh dneh. Videli smo res mnogo in nikoli ne bomo pozabili. O vsem kar smo videli pa bomo pripovedovale doma, kajti resnica o Jugoslaviji mora prodreti v vse naše vrste.

VELIKE SLOVESNOSTI delovnega ljudstva po vsej državi

BEOGRAD

Na dan 1. maja je ob 8 uri ob streljanju topov in igranju orkestrskih začela prvomajska parada. Na slavnostni tribuni so bili maršal Tito s člani vlade in člani Prezidijske ljudske skupščine, predstavniki množičnih organizacij, v diplomatski loži so bili diplomatski predstavniki tujih držav v FLRJ, kot gostje so prisostvovali tudi funkcionarji sindikatov iz Anglije, zastopniki partizanov iz Italije ter izseljenci iz Francije, Belgije in Holandske.

Nad 150.000 ljudi se je udeležilo povorke. Prvi so jahali člani štaba, za njimi pa so zastavonoše nosili vojne zastave s Kozare, Sutjeske, Bilogore in drugih bojišč ljudske revolucije. Mnogi so navdušeno pozdravljali svojo Armado, posebno pa še nove težke tanke, na katerih so bile parole: »Naša industrija — naši vojski«, »S svojimi silami oborožujemo našo vojsko«.

Za enotami jugoslovanske armade so korakale množice delovnega ljudstva. Mnoge izmed njih so krasila odlikovanja. Kolektivni iz tovarn so ponosno hodili ob svojih proizvodih, nosili so grafikone, na katerih so bile označene njihove velike zmage v borbi za socializem.

V povorki so bili železničarji, tramvajski uslužbenci, zadrugarji in delavci z državnih posestev. V pisanih oblekah in z zastavami vseh barv so defilirali mimo tribune fizikulturniki, ki so med mimohodom izvajali proste vaje. Njim so sledili pionirji, dalje prosvetni delavci, dijaki najrazličnejših šol, sindikalisti itd.

Ljudje v povorki in gledalci ob strani so ves čas navdušeno vzklikali maršalu Titu in Partiji ter tako s celotno slovesnostjo dali mogočen odgovor vsem klevetnikom Tita, Partije in narodov Jugoslavije.

Zagreb

Tudi v Zagrebu je bil letošnji Prvi maj pregled velikih zmag, ki jih je delovno ljudstvo doseglo v graditvi domovine. Sprevod je trajal polne tri ure. Mimo tribune, na kateri so bili predstavniki republike Hrvaške z dr. Vladimirkem Bakaričem na čelu in zastopniki množičnih organizacij so korakale navdušeno pozdravljene enote JA, delovni kolektivni, predstavniki narodnih manjšin, kmetje v

krasnih narodnih nošah, fizikulturniki, člani ljudske tehnike, množičnih organizacij itd.

Tudi zagrebška povorka je bila polna zastav, transparentov in grafikonov. Na več traktorjih so v povorki vozili traktoristi, ki delajo že za drugo petletko.

Ljubljana

Glavno mesto republike Slovenije je prav tako na najslavesnejši način proslavilo Prvi maj. Vse delovno ljudstvo je sodelovalo v sprevodu. Mimo glavne tribune so defilirali v lepih vrstah od Armade do najmlajših. Delovni kolektivni so v sprevodu prikazali svoje delo in uspehe. Navdušeno so pozdravljale množice udarnike in vse ostale graditelje socializma, ki se nikoli ne bodo ustavili na svoji zmagovitosti poti.

Sarajevo

Na tisoče delovnih ljudi je v glavnem mestu Bosne in Hercegovine ko-

rakalo v prvomajskem sprevodu. Za pripadniki JA so korakali delavci, med njimi slavni rudar in sedanji ljudski poslanec Alija Širotnović.

Titograd

V prestolnici LR Crne gore so se množice ljudstva razvrstile v povorko. Ljudje so posebno navdušeno pozdravljali enote Armade, udarnike in odlikovane frontovce. Nad vso povorko so plapolale številne državne, nacionalne in partijske zastave.

Skopje

Prvomajskega spreveda pred časno tribuno na trgu maršala Tita se je udeležilo okrog 50.000 delavcev, združnikov, frontovcev, mladincev, pionirjev in fizikulturnikov. V sprevodu so korakali tudi šiptarski in turški delavci, ki so nosili veliko parolo »Naprej k zmagi socializma, naprej k srečnejši bodočnosti makedonskega ljudstva v socialistični Jugoslaviji«.

Del naprav hidrocentrale na mariborskem otoku

KOMINFORMIAD

PRVOMAJSKI POZDRAV CK VKP(b) JUGOSLOVANSKIM NARODOM — PROTI JUGOSLOVANSKIM NARODOM

Boljševiška partija je za letošnji prvi maj izdala gesla med katerimi se čisto glasi:

»Pozdrav jugoslovanskim narodom, ki vodijo osvobodilno vojno proti fašističnemu režimu Titove klike, proti lakajem imperializma«

Delovno ljudstvo Jugoslavije, posebno pa še vsi tisti, ki so se aktivno borili v narodnoosvobodilni vojni za novo Jugoslavijo se dobro spominjajo, da niso isti voditelji Boljševiške partije v času vojne, ko so narodi Jugoslavije vodili nadčloveško borbo proti nemškini, italijanskim, madžarskim in bolgarskim fašističnim okupatorjem ter njihovim domačim hlapcem in izdajalcem niti enkrat pozdravili s prvomajskimi ali novembrskimi gesli njihovo antifašistično borbo. Ruski voditelji so čakali, da postane Jugoslavija socialistična država, da jo vodi Komunistična partija, da postane delavski razred vladajoč razred, šele po tem so poslali jugoslovanskim narodom licemerne pozdrave za izmišljeno »antifašistično« borbo proti njeni lastni vladi, ki jih vodi v izgradnji socializma.

Leta 1943 ni bilo v parolah, ki jih je izdal CK VKP(b) za 7. november niti besedice o borbi jugoslovanskih narodov. Zaradi tega je maršal Tito povabil v Moskvo brzojavko, v kateri pravi, da se v geslih omenjajo zavezniki v Italiji, ki imajo proti sebi trikrat manj nemških divizij kot Jugoslavija. Maršal Tito prosi za pojasnilo, zakaj ne omenjajo borbe jugoslovanskih narodov, ker to nikakor ne bo koristilo sami borbi.

Iz Moskve je dobil maršal Tito odgovor, da so bile v novembrskih geslih vedno samo splošne parole za slovanske narode, a ne konkretne za Jugoslavijo.

Kakor vidimo, so bile v času vojne za njih dovolj »splošne« parole za slovanske narode in to tudi tedaj, ko se ni noben drugi slovanski narod, razen narodov Jugoslavije boril, še več, ko so nekateri bili celo na strani okupatorja in celo sami okupatorji v Jugoslaviji. Tedaj so bili voditelji VKP(b) mnenja, da za narode Jugoslavije ni potreben nikakršen poseben pozdrav.

Danes pa so jugoslovanski narodi končno le dosegli to čast. Seveda, prej je bil to le majhen narod in CK VKP(b) se ni hotel preveč izpostavljati z javnim odobravanjem jugoslovanske borbe. Sedaj pa je drugače: jugoslovanski narodi uspevajo v svoji borbi za socializem, izvajajo so tudi veliko moralno zmago nad Informbirom, kar tudi spoznava vedno širši krog zavednih borcev delavskega razreda.

In zdaj se hoče CK VKP(b) s svojim pozdravom ponovno vmešavati v notranje zadeve Jugoslavije. Toda jugoslovanski narodi so tudi to geslo pravilno prepoznali: to je izraz slabosti in poluma informbirovske politike in tudi s tem geslom ne bodo v Jugoslaviji ničesar spremenili.

(Po »Borb«)

TUDI V TISKU IZPOLNJUJEJO SVOJO INTERNACIONALISTIČNO DOLZNOST

Proces sovjetiziranja poljskega življenja, armade in politične strukture je najvidnejši v poljskem tisku. Poljski časopisi so danes prenesene ali zmanjšane izdaje sovjetskih listov. Glasilo komunistične partije Poljske ni nič drugega kot kopija sovjetske »Pravde«, le da je tiskano na poljskem jeziku. Se več: poljski listi posvečajo sovjetskim vprašanjem več prostora kakor svojim lastnim. Pred kratkim je bil končan nov most v CeljabinSKU v ZSSR, skoro istočasno pa nov dok v Gdini, ki je velikanskega pomena za poljsko gospodarstvo. Glasilo komunistične partije Poljske »Trybuna Luda« je o mostu pisalo celo prvo stran, medtem ko je le kratak članek na drugi strani posvetila doku v Gdini.

Pisanje poljskih listov kaže na neke nove »internacionalistične« dolžnosti do Sovjetske zveze.

Ali ste že
naročeni na

LIUDSKI TEDNIK

REVMATIZEM ozdravljiva bolezen?

Na 7. mednarodnem kongresu za revmatične bolezni, ki je bil v New Yorku, je bilo govora o doslej neslu-
tenh uspehih pri zdravljenju revma-
tizma s sintetičnim hormonom skorje
nadobistne žleze. Poročali so o bol-
nikih, ki so bili zaradi težkega kro-
ničnega sklepnega revmatizma pri-
klenjeni dolga leta na posteljo, a so
začeli zopet hoditi, da celo letali in
plesati. Ko so na kongresu zbranim
zdravnikom prikazovali film o zdrav-
ljenju revmatizma z novim sred-
stvom, so bili vsi mnenja, da gre pri
tem za moderno čudo, ki predstavlja
popoln preokret v zdravljenju rev-
matičnih bolezni. Temu hormonu, ki
je bil do sedaj znan pod imenom
«spojina E» in ki je eden izmed se-
stavnih delov nadobistnice, je dal

njegov iznajditelj, ameriški učenjak
Edward C. Kendall, ime kortison.
Danes splošno mislijo, da bo igral
kortison pri zdravljenju revmatičnih
bolezni prav takšno vlogo, kot jo
ima na primer insulin pri sladkorni
bolezni ali pa preparati iz jetrnih
izvlečkov pri nekaterih oblikah ma-
lokrvnosti. Takšno zdravljenje bi bi-
lo velikanskega socialnega pomena,
saj so revmatična obolenja med naj-
bolj razširjenimi. Kortison pa ne de-
luje samo na sklepni revmatizem,
ampak je tudi izborno zdravilo za
celo vrsto revmatizma podobnih bo-
lezni, predvsem za spondilozo (bo-
lezen, pri kateri postane hrbtnica
popolnoma negibčna) in tako zvan
akutni infekcijski revmatizem ali
rvmatično mrzlico.

Akutni infekcijski revmatizem je
predvsem bolezen otrok in mladih
ljudi. V teku bolezni se prav rado
vname srčno ostenje; posledica tega
vnetja so dolgotrajne komplikacije,
ki kvarno vplivajo na zdravje člo-
veškega organizma. Statistike nam
povejo, da ima tretjina vseh srčnih
bolezni svoj izvor v akutnem infek-
cijskem revmatizmu. Bolniki, ki do-
bivajo kortison, postanejo zelo dobro
razpoloženi, zato je upati, da bo
uspešno pomagalo tudi pri zdrav-
ljenju nekaterih duševnih bolezni,
zlasti melanholije in depresije.

Poskus na živalih so pokazali, da
pospešuje kortison izmenjavo stvari in
da krepi obrambno moč organizma.
Med drugo svetovno vojno se je tudi
sušljalo, da dobivajo letalci injekcije
hormona nadobistne žleze in da jim
te injekcije omogočajo, da lahko brez
težav letajo v višini 12.000 metrov.

Na žalost pa ima zdravljenje s
kortisonom zaenkrat le teoretičen
značaj, kajti danes razpolagajo samo
le z neznatnimi količinami tega
zdravila, ki trenutno služi samo
znanstvenim namenom. Kortison iz-
delujejo iz govejega žolča in potre-
bujejo v ta namen ogromne količine.
Da dobijo 2700 gramov kortisona,
potrebujejo žolč od 200 tisoč goved
izdelovalni stroški so tako visoki, da
stane na primer 3-tedenska kura, ki
je potrebna za ozdravljenje kronič-
nega revmatizma, 18 tisoč dolarjev...

Znanstveniki si na vse načine pri-
zadevajo, da bi izdelali kortison na
čim cenejši in enostavnejši način,
kajti šele takrat bi to zdravilo imelo
praktičen pomen, če bi bilo dostopno
najširšemu krogu bolnikov. Zadnje
mesce so baje odkrili, da vsebuje
sadež neke vrste divje trte, ki raste
v Afriki, snov istega učinka kot kor-
tison. Če je temu tako, potem ni da-
leč čas, ko bo vsakomur mogoče, da
si bo zdravil revmatizem s kortiso-
nom in ga bo za vselej ozdravil.

Dr. S. B.

NASVETI in odgovori ljudskega zdravnika

C. H. IZ TRSTA: V vašem pri-
meru je kapavica povzročila vnet-
je zadnjega dela sečne cevi in
ečne žleze. To vnetje je postalo se-
daj kronično in je zato težje ozdrav-
ljivo. Ni pa nobenega dvoma, da
so vse vaše nadloge le posledica
kapavice in nobene druge spolne
bolezni. Spolno občevarje je v ta-
kih primerih škodljivo, prav tako
tudi škodli, če bolnik kolesari, o-
pravlja težka dela, pije alkoholne
pijače in je močno začinjeno hrano,
kot poper, papriko itd. Vit. P.
P. da vedno občutek gorkote, ne
more pa škoditi živcem. Zatecite se
k dobremu specialistu, ker se lahko
iz kroničnega vnetja sečne cevi
izcimijo neozdravljive posledice.

S. S. KOLONKOVA: Sume-
nje v vaših lahko povzroča
razne bolezni, kot so: ušesni katar,
nenormalen krvni pritisk, živčne
bolezni itd. Če vam zdravnik za
ušesne bolezni ne najde nič več
ušesnega katarja, vam pa kljub te-
mu v ušesih šumi, je to najbrž
vzrok živčnega obolenja. Mislim pa
da za vas niso prikladna pomirje-
valna sredstva, ampak kaj takega,
kar vas bo poživilo in vam zvišalo
krvni pritisk. Ne jemljite si teh
nadih preveč k srcu, ampak poi-
skujte polagati nanje čim manj
važnosti in ne da bi se zavedli se
bude počasi porazgubile brez to-
likih nepotrebnih zdravil.

M O D A

Za mamico svetlorjava obleka z belim ovratnikom in rokavnim zavijom,
za slika modre hlače in bela bluza z našivki, za dveletno hčerkico pa
bela organdi obleka z vezanimi cveticami

ZDRAVILNE RASTLINE

Krvavi mlečnik

Povsod ga je dosti, na cestah, ob
zidovih, ob mejah, kjer hočeš ga
najdeš, v nižini in do 1600 metrov
višine. Toda nikoli ne gre daleč od
človeškega bivališča. Kjer najdeš
krvavi mlečnik, veš, da so ljudje v
bližini. Cveti so rumeni in jih je
skupaj vsaj po štiri do osem. Iz te-
ga cveta zraste majhen stebelce. Se-
daj je njegov največji čas cvetenja,
ko pa cvetle še vse poletje. Iz ene
korenike zraste več stebel, ki so ko-
smata; na njih se vrste krpasti in
razrezani listi.

Dvomim, da bi po tem opisu spo-
znali krvavi mlečnik. Spoznali pa ga
boste po rdečerjavem soku, ki prite-
če iz ranjenega stebela, lista, ali ko-
renike. Ze od nekdaj so bili ljudje
zaradi tega nanjo pozorni in so jo
uporabljali kot zdravilo.

V novejšem času je poizkušal Rus
Demišenk zdraviti s tem rdeče-rja-
vim sokom raka. Da bi raka ozdravil
ni uspel, uspelo pa mu je s tem
mlečnikom olajšati bolečine in za čas
ustaviti potek in razvoj bolezni.

Da si odpravimo s tem sokom kožne
bradavice, je že znano. Stebelce odlo-
mimo in si s sokom, ki sili na dan na-
mažemo bradavice.

Zaradi rumeno-rjavega soka so
mlečnik včasih uporabljali za obolenja
jetra. Ljudem se je zdelo, da je njego-
va barva enaka barvi jeter in žolča.
Menili so, da deluje dobro na podobno,
in so zato krvavi mlečnik dajali bol-
nim na jetrih, žolču in na vseh pre-
bavilih. Tudi proti zlatenici so ga
uporabljali. Tudi danes uporabljajo to
rastlino v podobne namene. Toda krva-
vi mlečnik ne zdravi, marveč blaži
bolečine. Sok krvavega mlečnika je
čudovito sestavljen, česa vsega niso
našli v njem kemiki. Trde, da je v
tem soku mnogo snovi, ki so podobne
soku maka, ki ima v sebi opij. Tudi

opij jemljemo, da nam pomirja bole-
čine.

Ta sok miri, zmanjšuje bitje srca
in niža krvni pritisk. Zato je pripo-
ročljiv za one, ki ima poapnele žile.
Moramo pa biti s to rastlino previdni.
Je grenkega in žgočega okusa. Zeli-
šče, posebno pa korenika, ima mnogo
ostrega, sprva sladkega, pozneje pa
ostro grenkega rumenega mlečnika.
Če pride dosti tega mlečnika v želo-
dec, povzroči omotico, drisko in čre-
vesno vnetje, kateremu sledi čestokrat
smrt. Takemu bolniku izperejo želo-
dec, ga dramijo z umetnim dihanjem
ali pa mu dajejo injekcije kofeina ali
kafre.

Kot zdravilo pijejo čaj iz listov, pol
žlice čaja dvakrat dnevno. Iz koreni-
ke delajo tinkturo in ekstrakt.

Včasih so domnevali, da je v kore-
niki nadnaravna moč, ki so jo iznašli
alkimisti, da bi lahko delali iz vsake
stvari zlato. O njegovi zdravilni mo-
či pa so bili tako uverjeni, da piše
celo rimski pisatelj Plinij, da če mla-
dim lastovcem iztaknemo oči, dobe
zopet vid, če jih zdravimo s krvavim
mlečnikom.

T. P.

Ribji trg BUKVA

je izmed najbolj mastnih rib na na-
šem ribjem trgu, če ne najbolj ma-
stna. Vendar je ljudje ne cenijo pre-
več, večje še, manjših pa ne. Pravi-
jo, da ima meso nek poseben duh in
okus. Od vseh rib v Sredozemskem
morju je bukva gotovo riba, ki jo je
najbolj pogosto videti in ki jo tudi
najbolj pogosto ujamajo. Ne samo v
Sredozemskem morju, ampak tudi
blizu Madeire in v Atlantskem ocea-
nu je vse polno bukev. Mnogo jih ulo-
ve tudi na obali zapadne Portugalske
in severozapadne Španije in celo tja
do Velike Britanije zalde. V glavnem
pa velja bukev kot izrazita riba
Sredozemlja. Tudi na francoski obali
jih zelo love. Kljub temu da je me-
so mastno in se ga ljudje precej bra-
nijo, pa so nekateri mnenja, da je
meso bukev zelo dobro in lahko pre-
bavljivo. Zato ga nekateri celo pripo-
ročajo bolnikom. Ker je teh bukev to-
liko in ker meso ne velja ravno kot
slasčica, nima visoke cene.

Kadar gredo ribiči ponoči na lov
in svetijo s svojimi čolni, takrat se
zaradi svetlobe začno ribe zbirati.
Bukve so ene izmed prvih rib, ki jih
zamami močna svetloba, po navadi
priplavajo skupaj z iglicami.

Ko jo čistimo, vidimo, da ima zelo
dolgo črevesje, iz česar sklepamo, da
se hrani predvsem z rastlinami. In če
je rastlina, se drži dna, kjer rastline
rastejo. Njeno meso je najokusnejše
mesca junija. Če jo junija spečemo
na ražnju in če nismo prav posebno
izpirani, lahko trdimo, da smo si spe-
kili dobro in okusno jed. Bukva, ki
jo dobimo na našem ribjem trgu, je
dolga okoli četrta metra. Nje telo je
skoraj valjasto, in prav malo stisnje-
no ob straneh. Hrbet je modrikasto-
siv, boki pa so srebrni in po njih se
vlečejo tri do štiri podolžne proge.
Trebuš je bel, ima lepo razvite vse
plavuti, posebno repna plavut je ze-
lo izrazita, ker je zelo globoko izreza-
na. Tam, kjer je prirastena prsna pla-
vut, je velik črn madež.

Love jo z mrežami.

Na našem ribjem trgu ji pravijo
bobba, ki je v zvezi s starim grškim
imenom boops, kar pomeni po naše
volook, to je, da ima velike oči. In
res so njene oči nekaj posebnega, so
izredno velike, tako da je že v starih
časih dobila bukva svoje ime zaradi
svojih velikih oči, ki spominjajo na
velike volovske oči.

Stari pripovedujejo, da te bukke ne
jedo samo trave, marveč tudi živalce,
kar bo verjetno. Pravijo pa tudi, da
bukve plavajo za sardelami in ko se
reve ujamajo v mreže in silijo iz
njih, jim bukke izsesavajo oči.

T. P.

Nasveti

Rjaste žeblice namakaj nekaj ur v
bencinu, nato pa jih zdrgni s krpo
in drobnim peskom.

Vonj po ribah, čebuli, česnu itd.
odstraniš z noža, ako ga najprej
umiješ z mrzlo vodo, potem pa še
mokrega hitro potegneš nad plin-
skim plamenom.

Prerezano limono ohraniš dlje
svežo, ako jo spraviš, pod pove-
znen kozarec.

Sveže orehovo listje, ki ga na-
sujesh v pasjo hišico, bo psa obva-
rovalo zajedalcev.

Zamaščene prevleke naslanjačev
očistiš z bencinom, ki mu dodaš
nekaj kapljic amoniaka.

Amoniak hraniš v temni stekle-
nici, ki jo zapreš s steklenim zama-
škom.

Pološčeno platno se bo lepše sve-
tilo, če ga umiješ z gobo, namoče-
no v mleku.

S sodo bikarbono lepo osnažiš
srebrne predmete.

Ce gojiš kunce, jim v vsakdanjo
hrano vmešaj kak listič sladkega ja-
neza; njih meso bo boljše okusa.

S šipe odpraviš madeže oljnatih barv
s terpentinom, apnene madeže pa s
kisom.

Ce boš od časa do časa namazala
usnjene podplate s toplim lanenim
oljem, bodo veliko bolj trpežni.

Tudi lepотно masko si lahko
pripraviš iz domačih sredstev. Zli-
co sveže smetane zmešaj s pol ru-
menjaka in 2-3 kapljicami oljčnega
olja. Obrab si očisti z alkoholom
in natri kože; namaži si tudi roke.
Po eni uri odstrani kremo z mlačno
ali pa tudi mrzlo vodo.

Bakrene predmete umivaj z vro-
čo vodo in sodo; da se bodo sve-
tili, jih zdrgni s starijim časopisnim
papirjem.

NASVETI

ZDRAVILNA POMLADNA JUHA

Sesekljaj mehke dele zelenih listov
sladkega janeža, pest peteršilja, mla-
do čebulico in 6-7 lističev sveže ka-
dule; nato vrzi sesekljano zelenjavo
v 1 1/2 litra vode, dodaj 2 žlici olja,
5 dkg masla in osoli po okusu. Naj
vre pol ure, potem pa vrzi z juho 30
dkg riža. Skuhano potresi s parmeza-
nom in postreži.

OMAKA ZA MAKARONKE

Sesekljaj 5 dkg mehkih rumenih
okisanih paprik, dve dšeci sardell
in 50 dkg črnih oliv, katerim si od-
stranila koščice. Vrzi vse skupaj v
lončeno posodo, v kateri si segrela
3 žlice oljčnega olja, dobro pokrij
in kuhaj na nizkem ognju četr uri.
Medtem skuha v dobro osoljeni vo-
di 40 dkg makarončkov. Kuhane od-
ceti in jih vrzi v pripravljeno oma-

ko, premešaj in takoj ponudi. Par-
mezana ne potrebuješ.

JAJČNA KREMA

Dobro stepi 4 rumenjake s 4 žli-
cami sladkorja, dodaj nato 8 žlic
mleka in nekaj kapljic ruma. Pokrij
dno modla z raztopljenim in zarume-
nelim sladkorjem, vlij vanj kremo,
potresi povrhu s kakaom in kuhaj na
sopari do 20 minut. Postreži mrzlo,

za
tržaško
kuhinjo

Jutranja telovadba

1. Poklekni in vzroči, dlani obrni na-
prej;

2. Sedi na desno nogo, skloni se ko-
likor mogoče globoko in zamahni
z rokami nazaj;

3. S krepkim zamahom se odrini zo-
pet v prvotno držo;

4. Sedi na levo stran, se skloni, zo-
pet zamahni z rokami nazaj in
vajo vsaj 10krat ponovi!
Ta vaja zelo koristi trebušnim mi-
šicam in krepi obenem prsne mi-
šice.

Kakšna letina se nam obeta letos

Obilno deževje je dobro vplivalo na razvoj poljedelskih kultur. V navi bujno rase in pričakovati je dobre košnje. Kmetovalci se odo oddahnil, kajti lani jih je precej vznemirila problem krme. S tem pa se daleč ni rešen problem prehrane goveje živine. Sejati bomo morali več detelje in lucerne ter kuruze za zeleno krmo in travne mešanice.

Pšenica je lepa, toda pregosto sejana. Kmetje zelo grešijo in to ne samo pri žitarih, ker sejejo ali sadijo pregosto. Gosto vzrasle sadike se ne morejo pravilno ukoreniniti, stebila postanejo tenka in zaradi pomanjkanja svetlobe rahle narave ter tako podvržene vplivu vremenskih nezdov (pšenica rada podleže) in boleznim.

Krompir je v obalnem pasu že skoro povsod v cvetju in razvija se dobro. Napreden kmetovalec mora že sedaj misliti, katerih grmičev gomolje bo vzel za seme. Vse lepe, zdrave in dobro razvite grmičje zaznamuje s količi ali na drug način in od teh obere gomolje ter jih spravi v poseben prostor. Na semenski krompir ne smemo misliti šele ob času sajenja pač pa že ko se rastline razvijajo, določimo grmičje, katerega gomolje bomo izbrali za seme.

Na trgu je že od druge polovice aprila domači grah. Letošnja letina bo vsaj za 50 odst. prekosila lanko. Dobro so se obnesle vrste: ameriški čudež in «malı provençal». Tudi glede graha je čas, da se naši kmetje spametujejo in si sami doma vzgojijo zadostno količino graha za seme. Prepričani pa smo, da bi lahko tudi izvažali semenski grah.

Zdaj je tudi čas za sajenje pa-

radižnika, zgodnjega zelja, paprike, jajčevca (melancane) in drugih povrtnin. Zelo ugodno vreme za vzgojo povrtnin nas sili, da posadimo čim več zelenjave. V Istrskem okrožju zelo propagirajo sajenje paradižnika. V ta namen bodo delili nagrade (sladkor, milo in moko) vsem kmetovalcem, ki bodo posadili večje količine te povrtnine.

Trta lepo poganja in čim se ustali vreme, bo treba začeti škropiti in žveplati. Pri tem delajo kmetje večje napake. Uporabljajo preveč modre galice in žveplajo v času, ko se še ni treba bati oidija (plesni).

Vlažno in toplo vreme je vplivalo zelo pozitivno na razvoj raznih škodljivcev in boleznih na povrtninah in na sadnem drevju. Proti tem se je treba boriti. Ponekod izjeda bramor korenine sadikam. Uničujemo ga s strupeno

ČITAJTE

Ljudski tednik

vabo, ki jo pripravimo z zmesjo koruznega zdroba in cinkovega fosfida (na 100 kg koruznega zdroba 3-4 kg cinkovega fosfida). Hruškina mešica (večje število črvičkov v plodu) je ponekod uničila ves sadni pridelek. Za sedaj nam ne preostaja drugo, kot da pridno obiramo vse okuženo sadje in ga uničujemo. Možno je, da bo paradižnik in krompir napadla peronospora. Proti tej bolezni se borimo tako, da posevke škropimo z raztopino modre galice in apna enako kot vinsko trto.

NOV NAČIN BORBE proti grozdni plesni

Vinogradniki dobro vedo, da je grozdna plesen (oidij) za trto usjo in peronosporo najbolj nevarna bolezen vinske trte.

Oidij je glivica, ki spada med plesni; te vrste glivic, ki jih je v prirodi zelo mnogo, rastejo samo na površju živih ali mrtvih organskih snovi. Tako raste tudi oidij na površju grozdnih listov in mladik vinske trte in ga zato lahko zbržemo s prstom. V tem se loči od peronospor, ki je ni mogoče zbržati. Oidij se naseli na spodnji in zgornji strani lista in se razlikuje

od peronospor tudi po plesnivem zadahu in da napada trto ob suši, medtem ko je peronospora ob vlaži.

Oidij napada pri nas trto prav zgodaj, zato moramo trte prej požveplati kakor poskropiti. Ze samo ime pove, da uporabljamo proti oidiju žveplo! Zgodnja leta pa imamo v rabi proti grozdni plesni novo sredstvo, ki se imenuje «tiosol» in ki se je zelo dobro obnesel.

Kaj je tiosol? Nič drugega kot žveplo, ki se z vodo lahko moči in ga rabimo kot nadomestilo ali kot dopolnilo raznih sredstev.

UPORABA TIOSOL-A

Ako hočemo že iz vsega početka zatreti oidij, moramo škropiti o pravem času (zadnje dni aprila - prve dni maja), to je takrat, ko

imajo poganjki še malo listov. Če s škropljenjem odlašamo, nam grozdna plesen močno napade mlade poganjke, ki postanejo rahliči, kratki in drobni. Tako trto bomo težko rešili, tudi če jo še tako energično škropimo.

Koder povzroča oidij bolj neznatno škodo, škropimo istočasno proti oidiju in peronospori: torej takrat, ko so poganjki dolgi 10 do 12 cm. V tem primeru dodamo bordoški brozgi 50 do 80 dkg tiosola na hl. Ker škropimo obenem tudi proti peronospori, prihranimo na času.

Drugo škropljenje proti grozdni plesni izvršimo preden trta cvete, tretje ko cvete in potem še poslednje, ko je trta že odcvela. Tiosol dodamo bordoški brozgi ali pa ga rabimo samega. Žveplo v prahu je predvsem koristno pri zadnjih dveh postopkih, posebno še, ko nima vinogradnik moderne škropilnice na močan pritisk, ki mu dopušta, da s tekočino bolj gotovo doseže notranjost grozda.

TEHNIČNE IN EKONOMSKE KORISTI TIOSOL-A

Cemu je tiosol bolj koristen od žvepla v prahu?

1. Se takoj razmoči v vodi ter se meša z drugimi podobnimi sredstvi; prihranimo na času in delu in proti raznim boleznim (z bordoško brozgo proti oidiju ni strupeni rosi, s tiogammom proti grozdnemu molju, zavajacu itd.).

2. Ker je tiosol zelo droben prah, se dobro moči in lepi, zato ga dež dobro izpira. (Žveplo izpere že prvi dež).

3. Škropimo lahko tudi ob vetru, tako da ga gre malo v izgubo.

4. Z 1 kg napravimo povprečno isto delo kot bi ga naredili s 6 do 8 kg, druge podobne snovi.

5. Rastlina ne opeče. Zaradi omejenih lastnosti se tiosol vedno bolj uporablja.

PRIPRAVA TIOSOL-A

Med neprestanim mešanjem stresa tiosol počasi v vodo, dokler se ne razmoči.

Posode, v kateri pripravljamo škropilo, ne napolnimo do roba, ampak vsaj 30 cm pod rob, ker se brozga med mešanjem peni.

Tako rastlino lahko škropimo.

KMETOVALEC V MAJU

POLJEDELSTVO

Zaradi neprestanega dežja v preteklem mesecu, nam je delo na polju precej zaostalo. Ko se bo zemlja osušila (kdor še ni posejal kuruze in fižola, naj to stori takoj), ne pozabimo okopati žita. Čez kakih 14 dni bomo že lahko začeli prvič okopavati vse posevke. Okopavamo in ko bo čas zato, tudi asipajmo le ob lepem vremenu, ako hočemo, da bomo dobro zrahljali zemljo in zatrli plevel. Ne bomo imeli nobenega dobička, če ne bomo opravljali tega dela dovolj pazljivo. Velika razlika je med njivo, ki je dobro okopana in med ono, ki jo samo malo postrgamo in popraskamo. Tudi je važno, da okopavamo o pravem času. Kako velika je razlika med pravočasnim in zakasnelim okopavanjem bo vedel najbolj tisti, ki je okopal polovico njive pred dežjem, pol po dežju. Kot noč in dan se razlikujeta obe polovici, posebno še, če je bil dež obilen.

Pri okopavanju lahko gnojimo z nitratom, posebno one njive, ki imajo slabo, pusto zemljo in niso dovolj gnojene s hlevskim gnojem.

TRAVNISTVO

V tem mesecu začenjamo kositi in karnatko (rdečo), laško deteljo in lucerno.

Dober kmetovalec je svoje travnike že poravnal in pognojil. Kdor pa tega še ni storil, naj vsaj na travnikih, ki še niso dosti pogonali, popravi, kar je zamudil. Tu se nam pokaže potreba po gnojilnih jama. Kdor jo ima, ima tudi gnojilno! Na travnik z njo! Po meša naj jo z vodo in jo razvozi po travniku zjutraj ob rosi ali zvečer.

ZIVINOREJA

Smo v dobi, ko prehajamo od suhega k zelenemu krmiljenju. Bodimo previdni, posebno pri krmiljenju mlade rdeče detelje, ki zelo rada povzroča nevarno napenjanje. Pazimo, da se mlada detelja ne ugreje in ne ovne. Mešajmo med njo suha krmila (seno, slamo). Zeleno krmo pokladamo lahko v primernih množinah vsem domačim živalim, le vprežne živine (konji, volji) ne krmimo z zelenimi krmili, temveč s suhimi.

Preden gre živina na pašo, daj ji nekoliko suhe krme, a tudi pasi jo spočetka le po malo časa. Po pasi ji tudi še pokladaj suho krmo. Meseca maja je skrajni čas, da pustimo cepiti vse prašiče proti rdečici.

VINOGRADNIŠTVO

Običajno požene trta že v prvi polovici tega meseca eno ped visoke poganjke. Tedaj je zadnji čas, da napenjalce pripognemo in povežemo, nakar moramo trte prvič poprašiti z žveplom. Med žveplo lahko tudi pomešamo nekoliko prahu «Caffara». Rabimo dobre priprave za žveplanje, ker na debelo potresemo žveplo kaj rado očze poganjke. Novo sredstvo proti grozdni plesni je TIOSOL, s katerim mnogo prihranimo. Z 1 kg tiosola opravimo isto delo kot s 6 do 8 kg ventiliranega žvepla. Če škropimo s tem sredstvom, smo lahko gotovi, da ne bomo ožgali poganjkov. V drugi polovici tega meseca bo najugodnejši čas za cepljenje v zeleno. Bodimo z vsem pripravljeni za škropljenje proti strupeni rosi (peronospori). Kupi modro galico že sedaj. Poglej, če imaš škropilnico v redu. Ako si moraš nabaviti novo, kupi škropilnico dobre znamke, kot so: Vermorel, Volpi, Casarotti. Priporočljivo je, da škropimo prvič že tedaj, ko je trta dobro pokazala svoj zarod. Škropimo vse zelene dele trte, posebno pa spodnje dele listov. Škropiti moramo enakomerno in v čim manjših kapljicah, najbolje v obliki meglice. Za prvo škropljenje vzamemo kvečemu 1 kg modre galice na 100 litrov vode. Škropilo pripravimo v dveh lesenih posodah (čebrih), od katerih vsaka vsaj ena držati 100 litrov. V vsako posodo damo 50 litrov čiste vode. En kg modre galice obesimo zvečer v prvo posodo, da se čez noč raztopi. V kaki manjši posodi ugasimo 1 kg živega apna v dveh do treh litrih vode. Dobljeno apneno mleko precedimo skozi sito v drugo posodo (čeber) z

vodo. Če nimamo živega apna, kar bi bilo seveda najbolje, vzamemo približno 1 1/2 kg gašenega (če je gosto malo manj, če je bolj redko, malo več), ga razredčimo z nekaj litri vode in precedimo skozi sito v posodo s 50 litri vode. Ko je vsa galica raztopljena, jo zlijemo med stalnim mešanjem v posodo z apnenim mlekom in ne obratno, apnenega mleka v raztopino modre galice.

Pripravimo si toliko škropila, kolikor ga lahko v enem dnevu porabimo. Posode, v katerih pripravljamo bordoško brozgo, morajo biti lesene ne pa železne. Ne bodimo površni, ne ko pripravljamo škropilo, ne ko škropimo!

Če so trte slabo raščene, pognojimo s solitrom, tudi zavitkov trtjo ne pozabi pobirati.

KLETARSTVO

V maju, in že preden vinska trta cveti, moramo vsekakor vino pretočiti tretjič. Pri pretakanju zadimo sode z žveplom ali pa dodamo vinu 7 gr. kalijevega metabisulfit. Posodo, ki ostane prazna, dobro zažveplamo, in sicer vsake tri tedne. Paziti moramo, da so sode vedno polne. Ne ovijajte lesenih čepov s cunjami; rabite rajši zamške iz plutvine!

SADJARSTVO

V sadovnjaku je najvažnejše delo zatiranje škodljivcev. V tem mesecu zatiramo majskega hrošča, gosnice cvetodera in listne uši. Hrošče cvetodera in gosnice zatiramo s otresanjem. V boju proti gosnicam nam dobro služijo posebne škarje na visokem drogu. S temi škarjami odrežemo vršičke z zapredki in ji sežemo. Listne uši, ki delajo veliko škodo zlasti na breskvah, pokončujemo s tobačnim izvlečkom, s trskami kvasije, Tiogamma in dr. Mlado zelenje škropimo le zjutraj zarana ali proti večeru. Precepljenemu drevju privemo palice, da nam cepičev ne polomijo ptiči.

VRTNARSTVO

Glavna opravila v tem mesecu so: zalivanje in škropljenje, gnojenje

z gnojnic, pletev in okopavanje. Beremo že spomladansko solato, radič in špinaco pa tudi grah, zgodnje zelje in redkvice so že zrele. Ako nismo zastavili fižolu raglaču kolov, preden smo sadili, mu jih moramo sedaj. Iz zimskih gredic presajamo na stalno mesto papriko, v kolikor tega nismo storili že aprila. Pregosto zelenjavo, posebno solato, repo, peso itd. je treba zređiti. Za poletno rabo sejemo: kodrasto zelje, rožnato ali glavčasto zelje in rdeči radič. Proti koncu meseca sadimo cvetačo in ohrovt. Ko postane kaka leha prosta, jo posadimo lahko s fižolom, ki nam da stročje pozno polet ali zgodaj jeseni. Kumare preščeplimo in jih obdajmo z vejevjem, prav tako tudi grah. Paradižnikom deni količke, h katerim jih rahlo priveži z rafijo.

Če nimas domačih gnojil, predvsem gnojnice za zalivanje zelenjave, si lahko pomagaj z umetnimi gnojili. Na vsakih 100 litrov vode deni 250 gramov superfosfata, 125 gr. kalijeve soli in 225 gr. solitra.

CVETLICARSTVO

Na cvetličnih gredah so odevili tulipani in hijacinte. Sredi maja nasadimo na te gredice letnih cvetic. Iz toplih gred presajamo astre, cinije, nageljne itd. ter napravljamo podtaknjence krizantemam. Proti sredini maja sadimo čalije, ki so priče kaliti. Tiste, ki še niso priče kaliti, sadimo nekoliko prej. V maju sejemo tudi trajnice in dvoletne cvetlice.

CEBELARSTVO

V tem mesecu čebele rojijo. Če še niso, pripravi si za medišče in roje potrebne satovje, opremi okvirje z žico itd. Sedaj se radi naselijo v panjih, zlasti v zadnjem delu, mravlje, ki so prav nadležne. Da jih odpravijo, postavi v panju na mesto, kjer se mravlje zbirajo, v sladkorni ali medeni vodi namočeno gobo; ko bo na gobi dovolj mravelj, vrzi jo v vrelo vodo. Če prevažaš čebele na pašo, bodi previden. Za vožnjo si moraš paziti prav dobro pripraviti, da se ti iz njih med potjo ne usuje roj čebel.

Kako uničujemo bolezni in škodljivce na povrtninah

Bolezni in razni škodljivci nam letno uničijo na vagonih vrtnih pridelkov. Škoda, ki jo povzročajo našemu gospodarstvu, je velikanška in zato mislimo, da ne bo odveč, če damo našim kmetovalcem nekaj kratkih nasvetov, kako uničujemo najbolj znane in razširjene bolezni in škodljivce.

Vsak kmet dobro pozna razne uši, ki napadajo posebno mlade poganjke fižola in ostale zelenjavi. Znano sredstvo za uničevanje tega mrčesa je tobačni prah ali tobačni izvleček. V poslednjih letih z uspehom uporabljajo DDT preparate. Iste preparate uporabljamo proti «bolhačemu» na zelju, ohrovu in cvetači.

Večkrat, posebno že je vreme deževno, se vgnezdijo po vrtovih polži. Te škodljivce izženemo, če potrosimo nad nasade apneni prah (živo apno).

Na kapusnicah odlaga jajčeca «kapusov beltn» (beli metulji). Najlaže preprečimo, da bi se ta metulji širili, če pridno obiramo okuženo listje (jajčeca odlaga samica na spodnji strani listov!). Gosnice tega škodljivca uničujemo z DDT prahom - ali pa če škropimo z 1% poksinom.

Zeljno hrčico in fižolovo črno ušico, ki napada zelje in cvetačo uničujemo, če večkrat prašimo z 2 odst. tobačnim izvlečkom ali z 1 odst. «poksinom».

«Strune» (rumene ličinke «poljske pokalice»), ki izjedajo korenine skoro vseh povrtnin in kuruze, preženemo z njiv. Če pred setvijo pognojimo njivo z 200 kg apnenega dušika (kalcijev cianamid) na ha.

Lansko leto so ponekod povzročili veliko škodo «bramorja». Te nadležne škodljivce uničujemo na več načinov. Doslej je najbolj izkazala vaba, pripravljena takole:

na 100 kg koruznega zdroba (na debelo zmleta kuruza) vzamemo 3-4 kg «cinkovega fosfata». To zmes ovlažimo z 20 - 25 lit vode in vabo trosimo po kupčkih v mraku po travah.

Po trgovinah dobimo v poslednjih letih nešteto preparatov različnih tovarn za uničevanje škodljivcev. Po zadnji vojni pa so začele vse napredne kmetijske dežele uporabljati do tedaj še neznano zelo učinkovito sredstvo DDT.

DDT so začetne črke treh kemijskih spojin (diklor difeniltriklor etan). Po dosedanjih rezultatih lahko rečemo, da so ti preparati velika iznajdba v moderni kmetijski agrotehnik. DDT preparate imamo v prahu ali v tekočem stanju. Z njimi uničujemo mrčes po hišah in pri živini in nasplošno vse mrzlokrvne škodljivce na povrtninah, v sadovnjakih, vinogradih in celo gozdne škodljivce.

Prva je začela s temi izdelki Svica (Gesarol). Iz Svice so prišli ti preparati v Ameriko, ki jih je začela v veliki količini uporabljati med vojno v borbi proti komarjem, bolham in drugemu mrčesu, ki so po bojiščih ogrožali življenje vojakov.

V Jugoslaviji izdelujejo danes odlične preparate v prahu (pantalan in pepeln) ter tekočino «pepeln».

DDT preparati delujejo kot dotikalni (čim pride strup v dotik z živaljo, paralizira jo po nekaj urah njen živčni sistem) in kot želodčni strupi.

Uporaba DDT prahu ali tekočine je zelo enostavna. Rastline ali druge predmete naprašimo z navadnimi razprašilci, ki jih uporabljamo za žveplanje vinogradov. Če uporabljamo DDT kot tekočino, se poslužujemo sadnih ali vinogradniških škropilnic.

DOBERDOB

PREŽIHOV

VORANC

X

Vojni roman slovenskega naroda

Segal se je prvi poskušal otresti neprijetnega vtisa ter je s prisiljenim nasmehom dejal:

«Ta je bil še bolj uren od Čarēja, kaj ne Almer?»

Toda Almer ni imel niti toliko poguma, da bi se namahnil.

Held si je dolgo dajal opravka pri svoji prtljagi, vedoč, da ga vse gleda. Nenadoma se je Palir zadržal nanj z grozečim glasom:

«No, ali si zdaj sit? Ali si se ga nažrl?»

Ker se Held ni ganil, je Palir še dodal:

«Tega imaš ti na vesti, da veš?»

Erbman je ležal v mrtvašnici, medtem ko so brzojavno obvestili njegovo ženo, da je mož mrtev. Kljub temu da je bila tisti dan nedelja, je frajtar Suhajda z nekim novim rekrutom vežbal na ozkem prostoru med barakami maršajns. Njegov glas je monotonno odmeval po taborišču:

«Smer bajonetpucer, ena dve, ena dve...»

Prihodnje jutro je že na vse zgodaj stala pred mrtvašnico ohlapna, vodenična žena kakih tridesetih let, oblečena v žalno obleko ter ponavljala vsakemu, ki je prišel mimo:

«Vedela sem, vedela sem, da moj mož ne bo preživel vojne...»

Za krilo se je držalo dvoje majhnih deklic s plašnimi očmi.

Usoda, v tem primeru v osebi četovodje Erdköniga, se je nad Heldom kruto maščevala. Zaman se je veselil prostega nedeljskega popoldneva ter prihodnje noči, kajti Erdkönig ga je še s tremi tovariši določil za stražo v mrtvašnici. Posledica je bila, da ni Held nikdar več razkazoval svojih pornografskih serij...

XI.

Bataljonska komanda se ni malo trudila, da tudi iz takega moštva, kakršno je bilo pri bataljonu, zvari neko vojaško skupnost, ki bi ga trdneje povezala, kakor pa gola disciplina.

Več kakor vse pridige o tovarštvu in vojaškem duhu je v tej smeri storil sam četovodja Erdkönig s svojim mirnim ponavljanjem:

«Mir! Vsi skupaj ste soldati enega cesarja!»

Toda česar nista niti on niti komanda mogla doseči neposredno, se je rodilo iz odpora proti raznim metodam. Med moštvom je začela rasti rahla skupnost, plod zmerjanj, špang in arestov, in je kar nenadoma udarila na čan.

Infanterista Holcman in Barfuss, ki sta bila med najvztrajnejšimi in najdomišljajevšimi zanesljivci, sta neke nedelje zvečer pilu v mestu z vojniki 27. pešpolka. V isti gostilni so sedeli tudi Amun, Janoda in Demark. Vojaki 27. polka so začeli trojico izzivati:

«Kuš, Talerhofbataljon!»

Vnel se je prepir, ki se je kmalu razvil v pretep, v katerega sta takoj posegla tudi Holcman in Barfuss, in sicer nepričakovano na strani Amuna in tovarišev. Holcman je med pretepom klečal na nekem izzivaču, ga držal za kuštre in tolkel z njegovo glavo ob tla:

«Tu imaš za Talerhofbataljon, tu imaš...»

Toda v vsakdanjem domačem življenju bataljona se ta skupnost še ni hotela očitno pokazati; zanesljivci so spet in spet kazali svoje nepomirljivo rogovje. Posebno neznosno je bilo, ko so v začetku maja avstrijsko nemške čete prodirle rusko fronto v zahodni Galiciji. Zanesljivci so se na dolgo in široko ustili o tem dogodku, medtem ko so osumljenci poparjeni tiho ždeli na svojih ležiščih.

«Če bi so se neki tudi pot mizerno obnašali. Kdo ve, kako bi bilo z nami, če bi bili mi tam...?» je razkladal Almer.

«Izdajalec ostane izdajalec...» se je takoj vmešal Segal.

Tedaj ga je hrupno prekinil Janoda:

«Povem vam, da sem tega že sit! Zmeraj Čehi pa Čehi.»

«Oho!» se je porogal Segal, «svinja se zadere, če jo po rilcu udariš...»

Nenadoma je skočil Stefanič. Ker je premalo znal nemški, se je zadržal to, česar se je bil naučil:

«Veš kaj, Segal, ti me lahko v rit pihneš!»

«K—a—j?» je osuplo zinil Segal.

Zanesljivci so molčali.

Iz spodnjega pograda se je začel topel, pomirjevalen Matejčukov glas:

«Vsi bomo morda že jutri gledali smrti v obraz...»

Prvič, odkar je bataljon obstajal, se je Talerhofovec javno vmešal v podoben razgovor. Ta drznost je razvaje zanesljivce ponovno spravila na noge.

«Ti pa tiho bodi!» se je zadržal Held.

Namesto Matejčuka, ki se je takoj zgrbil in se hotel potuhnniti, se je Amun izzivalno dvignil na pograda:

«Zakaj pa?»

Held se je skušal izviti. Rekel je s prozornim namenom:

«Vas to ne briga, ker vam nihče nič noče!» Pri tem pa je mislil na močno skupino Slovencev.

«To je vseeno! Vse nas briga, kar uganjate.»

Palir je bil še rezkejši:

«Seveda nas briga zato, ker hočemo imeti za vselej mir. Ali mislite, da ste boljši od — onih? Ali niso vojniki, kakor vi?»

S pograda je že poskakalo nekaj vročerkvnežev in osato stopalo po hodniku, med njimi Held, Almer in kuhar Denk. Dosedanji oblastniki so čutili, da se v tem trenutku odloča usoda njihove nadvlade pri stotnji in se niso hoteli zlepa vdati.

«Politično sumljiv je nisem», je pikro zinil Barfuss.

Takoj se je vsulo nanj več glasov:

«Boš pa še! Kaj nas to briga!»

Rainer je skušal miriti:

«Dajte no že mir!»

Toda to ni vžgalo. Kdo ve, kako bi se bila stvar kon-

čala, ako ne bi bil posegel vmes Popovič. Mirni in bolelni Bosanec se ni nikoli vmešaval v prepire. Zato so zdaj vsi osupnili, ko se je obrnil k zanesljivcem s svojim globokim, resnim glasom:

«Posodite si no pamet, ljudje božji! Te stvari, ki jih uganjate vi, zanesljivci, res nimajo nobenega smisla več. Poglejte — na eni strani nam komanda daje puške v roke, da gremo jutri braniti domovino, na drugi strani pa nas vi zajedate in nas pitate z izdajalci. Ali ustreza to namenom vojske? Če ne boste odnehali, se ne smete čuditi, ako bo ta ali oni na fronti tako ravnal, kakor vi trdite za Čeha...»

Popovičeve besede so na zanesljivce napravile porazen vtis, manj strupene so pa naravnost razorožile. Infanterist Ebner, postaren in sam zase živeč mož, je dejal:

«Tudi jaz mislim tako!»

Priredila sta mu Rainer in Zapf. Tehnica se je začela nagibati na škodo zanesljivcev.

Sredi hodnika je stal Palir in vpil:

«Kar se mene tiče, vam povem, da bom vsakemu gobec razbil, ki bi cikal name z izdajalcem!»

«Mi tudi — da, mi tudi!» se je v tem hipu v zboru oglasilo s spodnjega pograda, kjer so ležali Talerhofovci. Z velikim ropotom so začeli vstajati z ležišč, kakor da se pripravljajo na odločen boj. Njihovo vpitje je privabilo v oddelek frajtarja Kopajnika.

«Kaj pa je?» se je grozeče zadržal. Bila je podoba, da je nekaj le slišal, kajti njegove oči so sovražno štrlele proti Palirju in tovarišem.

Amun si ni dal iztrgati ugodne priložnosti iz rok. Z odločnim glasom se je obrnil proti njemu:

«Kaj je?» Oni nas pitajo z izdajalci, jaz pa pravim,

da bom vsakemu gobec razbil, kdor si bo vpričo mene kaj takega dovolil. Ali sem jaz kriv, če ne morem zatajiti, da sem Slovenec?»

«Kaj je? Oni nas pitajo z izdajalci, jaz pa pravim, zaviti ost.»

«To, kar pošten vojak mora govoriti. Ali ne nosim rozete, kakor na primer Segal, ali je Talerhofovci ne nosijo, kakor oni?» Amun se ni vdal. Njegov glas pa je skoraj zadušilo vpitje, ki so ga kakor na povelje spet zagnali Talerhofovci:

«Tudi nam je tega dovolj, gospod frajtar! Tega ne bomo več trpeli!»

Kopajnik je ves togoten streljal okrog sebe, ne vedoč, kako naj stvar reši. Rad bi bil stopil na stran prenapetih zanesljivcev, toda na podlagi izjav, ki jih je slišal, je bilo to težko. Zato se je rajši potuhnil s taktičnim unikom:

«Mir zdaj! Stvar bom pa dalje javil!»

S temi besedami je odšel iz oddelka. Kakor nalašč je takoj nato butnil v četovodjo Erdköniga, ki mu je za deva sporočil. Erdkönig je bil takoj na licu mesta.

«Fantje, kaj ste spet imeli med seboj? Tega mora biti enkrat za vselej konec, tega zajedanja. Da mi ne pride več na uho beseda izdajalec ali kaj podobnega! Kako pa mislite potem opraviti na fronti? Ali boste drug drugemu v hrbet streljali?»

S tem so bili izzivači naposled ugnani v kozji rog. Od prve stotnije, kjer so bili itak glavni hujskači, se je dobljena zmaga hitro razširila tudi na ostale. Povsod je zavladalo globoko zadoščenje in prvi vod, ki je to zmago izvojeval, je postal najbolj ugleden pri celem bataljonu. Held, Almer, Segal in njihovi nergači so se uklonili le stisnjenih zob in so potihem še mrmrali, toda le med seboj; večina zanesljivcev pa je bila z novim položajem zadovoljna.

Za rast bataljonske vzajemnosti pa razni Romi in Hergotti niso nehali skrbeti. Nekega popoldne je prva stotnija v dolgi verigi korakala k delitvi kosila. Feldvebel Rom je ta dan sam delil meso. Počas se je pomikala dolga vrsta moštva mimo mize. Pri mizi je bil Grum.

«Prosim suho meso!» S temi besedami je nastavil skodelo pred narednika. Moštvo je bilo svojčas sporočeno, da si meso lahko izbere mastno ali suho. Tudi Rom se je po navadi držal tega, toda danes je jezno brenil v nastavljen posodo kos samega loja. Grum je mirno zvrnil loj na mizo in dejal:

«Ne mastnega, gospod feldvebel, suhega prosim!»

Rom je moral biti ta dan posebno nasažen. Zabodeno je pogledal Gruma, ponovno vrgel prejšnjit kos v skodelo in rezko siknil:

«Marš!»

Gruma je pogrelo, da je pred feldveblivim nosom zagnal meso pod mizo. Toda ali je storil nalašč ali se mu je pripetilo — za mesom je zletela tudi skodela.

Sledil je grozanski ramuš. Feldvebel Rom je najprej pobledel, potem je hipoma zardel in zamahnil z dolgimi vilicami po Grumovi glavi. Ta se je sicer umaknil, toda dobil jo je po hrbtu. Rom pa še ni bil s tem zadovoljen. Kakor besen je mahal proti Grumu, ki se je zadenski umikal in z roko odbijal napade. Podrl je za seboj dva tovariša ter povzročil, da se je veriga zvila v klopčič. Ropotanje pločevinastih posod je prevpilo feldveblivo kričanje:

«Jaz ti bom pokazal, pes, jaz ti bom pokazal!»

Vse je bilo iznenađeno, najbolj pa Grum sam. Ko se je branil udarcev, je močno sunil feldvebla v prsi, da je odletel nazaj proti mizi. Medtem so navallili nanj inšpekcijom, šarži ter kuhar Denk in ga začeli uvati od vseh strani. Stisnili so ga k plankam, kjer so ga zbili na tla. Potem so ga odvedli v zapor, kjer so ga najprej privezali. To je opravil Rom sam. Pravili so, da ga je privezal tako hudo, da je že čez nekaj minut padel v nezavest. Drugi dan je moral na bataljonski raport. Rom in njegovi pajdaši bi ga bili radi spravili pred vojno sodišče, pa se jim ni posrečilo. Kljub temu je dobil hudo

kazen, namreč osem dni zapor, vsako opoldne pol ure vezi in vsak drugi dan post.

Ves bataljon je bil z maloštevilnimi izjemami na Grumovi strani, čeprav si tega nihče ni upal javno priznati. Sele nekaj dni po tem dogodku je Holcman po večerji dejal z zamolklim glasom:

«Mojmuži, ta Grum bi zaslužil, da bi mu človek plačal liter vina, kadar pride ven...»

Bataljon je obšel duh tovarštv... XII.

Popoldne se je med moštvom nekaj šušljalo, zvečer pa je že počilo:

«Italija nam je napovedala vojno...»

«Prokleti izdajalci!» sta se dušila Segal in Held. Tisti, ki niso bili popolnoma njunih misli, so z mešanimi občutki strmeli s pogrado. Toda preden se je mogel razviti temeljit razgovor, se je med vrati pojavil feldvebel Rom in zavpil:

«Petdeset mož potrebujem!»

Ze to, da je pozival feldvebel sam, moštva ni preveč navdušilo za priglasovanje. Gotovo kako prenašanje tovorov! Zato je le nekaj ljudi skočilo s pogrado, med njimi tudi Almer. Večina se ni premaknila in je izpod čel nezaupljivo strmela v feldvebla. Toda ta je bil danes posebno razpoložen. Začel je bolj vabiti, kakor poveljevati:

«S pogrado fantje, danes potrebujem kričanje! Kje so kričaji? Halo, Amun, Demark, Holcman in ti Segal, ki se znaš dreti, kakor bi te na meh drli! Danes se ne boste kesali...»

To je moralo biti nekaj posebnega. Kmalu je feldvebel nabral potrebno moštvo. Skupina je z njim na čelu odkorakala po stranskih ulicah ter neopažena dospela v neko šolsko poslopje, kjer je bilo zbranih že več takih skupin. Tu se jim je šele posvetilo, kakšne vrste ekspedicija jih čaka nocoj: Mestni magistrat je z raznimi domoljubnimi organizacijami pripravil demonstracijo proti italijanski Italiji. Zaradi večje udarnosti so prireditelji pritegnili tudi nekaj vojakov.

Romova skupina je dobila slamnato strašilo, ki naj bi predstavljalo italijanskega bersaljera. Strašilo je na dolgem kolu nosil infanterist Adam, za njim so v dveh četrstopih korakali kričaji. Rom je izbral Segala, Stefaniča, Gruma, Zego, Palirja, Demarka, Maroša in še nekatere druge, ki so bili znani kot dobri pevci. Ostali pa so v dvoredu nosili za njimi bakle.

Sprevod je krenil po glavnih ulicah. Pred Romovo skupino in za njo so korakale skupine civilistov, veščidel ženske in otroci. Nekje spredaj se je drla odurna mačja muzika, ki pa jo je kmalu zadušilo vpitje demonstrantov:

Rom je korakal ob strani obeh četrstopov in komandiral:

«Ena, dve, tri!»

In že je zadonelo po ulici:

«Smrt izdajalcem! Dol Italiji!»

Iz špalirja se je začul glas:

«Ti so menda najpogumnejši; najbolj kričijo...»

Cez dobro uro so se demonstrantje zgrnili na obširnem Gosposkem trgu, ki je bil do zadnjega kotička nabit z ljudstvom. Ljudje še niso bili presiti vojne, razen tega pa jih je ravnar bivega zaveznika res razburilo.

Pred spomenikom nadvojvode Janeza so se zbrale številne deputacije, civilna in vojaška zastopstva, baklonoši, nosilci transparentov ter nosilci strašil, ki so predstavljali Italijo. Zastopnica društva za nabiranje daril frontnim vojakom je žlobudrala neko mešanico, katere je bilo mogoče razumeti le vzklík na koncu: «Živela vojna!»

«Ha, ha, ha, ali ste jo slišali? — Ta je pa znorela, ha, ha, ha...!»

Nekateri vojaki se niso mogli vzdržati in so se na glas zakrohotali. Zadnja je govorila zastopnica ženske sekcije Rdečega križa, neka baronica, katere imena si nihče ni mogel zapomniti; toda govorila je tako dolgo, da so se ljudje začeli že razhajati. Na srečo je bilo na vrsti še zaigiranje strašil. Z veliko težavo sta se prerila h grmadi feldvebel Rom in Adam. Med huronskim vpitjem celega trga so strašila končno zgorela. S petjem cesarske pesni ter s klici: «Živela Avstrija! in dol Italiji! se je trg naposled začel prazniti. Ura se je bližala že polnoči.

Ko so se demonstranti vračali proti barakam, jih je Rom pohvalil:

«Dobro ste se držali! Bili smo najglasnejši od vseh.»

V baraki pa jih je čakalo nemajhno iznenađenje. Rom jih je pred razhodom odpeljal pred skladišče, kjer je dal vsakemu hleb komisa in kos sira.

«Zato, da boste vedeli, kdaj nam je Italija napovedala vojno», je rekel, preden jih je nagnal spat.

Cez nekaj dni se je že javno govorilo, da je Italija stopila v vojno zato, da bo dobila Trst od Avstrije, Dalmacijo in Južni Tirol. Slovenci so postali zamišljeni, posebno oni iz Primorske. Italijani so se potuhnnili. Na obzorju raznih, že itak motnih misli in domnev se je mahoma pojavil nov, neprijeten činitelj, ki je vse, kar se je dotlej zdelo mogoče, temeljito preobrnil. Najbolj smeti, kakor Poznik, Amun, Stefanič in njih ožji tovariši, so pobesili glave: Kaj bo...?

Nekega večera je predložil Poznik:

«Pojdimo k Popoviču! Ta veliko ve.»

S Popovičem so Slovenci prav za prav zelo malo občevali. Največ povoda za to je dal Popovič sam, ki se je dosledno izogibal vsaki tovarišiji. Razen tega je bil proti njim odkrito prbzirljiv, nekako visok. Vendar se je s posamezniki sčasoma malo zblizal, posebno pa s Poznikom, s katerim sta čisto tičala skupaj.

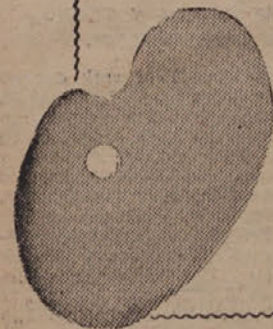
«To so sami moji prijatelji in se lahko zanesem», je pomirjevalno dejal Poznik Bosancu, videč njegove nezaupljive oči, s katerimi je motril vso družbo.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Razstava

del:

MIHE MALEŠA,
MARIJA PREGLJA
MAKSIMA KAVČIČA
v "MODERNI GALERIJi."

Po dveh zgodovinskih in dveh retrospektivnih razstavah (B. Jakca, A. G. Kosa in F. Pavlovca) prireja mlajša trojica Maleš-Preglja-Kavčič v Moderni galeriji obsežnejšo razstavo svojih najnovejših slikarskih del. Čim se je oddolžila Moderna galerija po ureditvi svojih novih prostorov na širjavnosti s prireditvami oficalnejšega značaja, je bilo povsem logično in prirodno, da je bilo treba pričeti tudi z že dolgo pričakovano vrsto prikazov najnovejših in mlajše umetnostne produkcije, ki je bila doslej na splošen upogled samo na običajnih skupnih društvenih razstavah, na republiških in zveznih prireditvah.

Na takih razstavah, kakršna je sedanja, je torej možno, da se mnogo približe in podrobneje seznanjamo z delom mlajših posrednikov, s slikarji in kiparji najnovejših umetnostnih smeri. Ob društvenih razstavah z velikim številom razstavljalcev in z običajno stisko prostora se kritika z njimi ne more preobširno baviti in so pogosto tudi žirirana in sprejeta dela zelo enostavno ali celo po drugovrstnih vidikih izbrana, drugi pa si tudi javnost sama na podlagi dveh ali treh del ne more ustvariti jasnejše in pravičnejše sode o umetnikovih siceršnjih težnjah, o njih uspehih in neuspehih. Zato pozdravljamo prvi poosvoboditveni skupinski nastop naše mlajše generacije v zastopstvu treh svojstveno dozorlih in kvalitetnih slikarjev, ki sicer ne tvorijo nikakršne programske povezanosti v predvojnem smislu besede, a jih vendarle družijo nekatere skupne ali vsaj sorodne poteze slovenske moderne zadnjih dveh desetletij.

Najstarejši med njimi je po svojih početkih že iz ekspresionizma se razvijajoči Miha Maleš (roj. 1903 na Jeranovem pri Kamniku), cenjen po svojem obsežnem in pomembnem grafičnem delu in poznan po mnogostрани umetniški in založniški delavnosti. Maksim Kavčič (roj. 1909 pri sv. Trojici v Slovenskih goricah) je mlajši in prihaja iz Maribora, deluje marljivo in uspešno na raznih področjih, med drugim tudi pedagoško, pri gledališču kot inženir in v spomeniškem varstvu kot resta-

vrar, Marij Preglja (roj. 1903 v Kranju, profesor Akademije upodabljalajočih umetnosti, pa je tu najmlajši, eden izmed največ obetajočih in umetniško najbolj razvitih predstavnikov mlajšega sodobnega slikarstva, ki izvira v glavnem iz predvojne kroga «Neodvisnih» (1937). Maleš je prišel s svojim študijem v Zagreb in na Dunaju, oda v glavnem je bil učenec praške akademije in praškega umetnostnega kroga, medtem ko sta Kavčič in Preglja učenca zagrebške akademije. Okrog 10 let pred njunim nastopom je izšla iz okolja zagrebške šole prva skupina slovenskih absolventov, ki se je v Ljubljani predstavljala 1. 1928 kot tako zvana «Četrta generacija» (realisti - impresionisti - ekspresionisti - nova stvarnost). Tej je pripadal tedaj po svoji vrstici iz Prage tudi Maleš (po njegovu so tu zbrani Fran Pavlovac, Niko Pirnat, Olaf Globočnik, Mira Pregljeva in Janez Mežan), tako da predstavljata Kav-

čič in Preglja z «Neodvisniki» že drugi rod v Zagrebu šolanih umetnikov. Če bi ga «oštevili», bi pomenil po bratih Subičih nekako peto umetniško generacijo, vendar nam tudi taka mehanična opredelitev ne pove mnogo in tudi stilno razvojno nikakor ni točna.

Poglejmo si raje naše slikarje, njihova današnja dela na tej razstavi, za katero so se Maleš, Preglja in Kavčič kot skupni razstavljalci več ali manj po naključju odločili.

Miha Maleš je obvladal prvenstveno področje grafike, kjer je razvil izredno veliko delavnost in kjer pomeni poleg B. Jakca našega najpomembnejšega ustvarjalca moderne grafične umetnine. To mesto v razvoju slovenske grafike mu nesporno priznava danes tudi oni del javnosti, ki je nekoč odklanjal Malešovo ekspresionistično ali «modernistično» samovoljnost kot nerealistično in neumetniško eksperimentiranje.

Ze danes pa je možno presoditi, da stoji Maleš po svojih stilnih značilnostih na sredi med ekspresionizmom in novim barvnim realizmom Neodvisnih.

Z oljnim slikarstvom se je Maleš pričel intenzivneje baviti šele pred okrog 10 leti, približno tedaj, ko je nastal njegov razstavljeni avtoportret in ko je začela nastajati vrsta njegovih tivilskih motivov. Na tej razstavi pa se nam prvič predstavlja razmeroma ravnotežno tako z izbranimi oljnimi kakor z grafičnimi deli, čeprav bolj po količini kakor po sorazmerni kvaliteti, kajti Malešovo prirodno težnjo je ostala kljub znatnemu kvalitetnemu uspehu v slikarskih kompozicijah - grafika. Ali niso prav barvno blesteče in fino pretehtane monotipije «Makedonskega folklornega festivala» najzgodovinske, najosebnejše in najnamenitejše umetnikove stvaritve, ali niso nekatere njegove ujedanke, akvatinte in gravure pravi biseri grafičnega mojstrstva?

Ni nobenega dvoma, da se je povzpela Maleš tokrat s svojimi najboljšimi oljnimi deli tudi do čisto slikarskega izraza in do vidne umetniške višine, ki razodeva prav zato vse svojstvene značilnosti umetnikove celotne in osnovne narave. Slikar si svoj predmet že z motivnim izborom samim približuje, prireja in prilagaja, to je svet, na katerem naj bo svojstveno lirski, pravilčno sanjavi, zagonečno zastri, čustveno mehko in način podajanja kar najbolj očiten. Maleš pojmuje barvo tudi v svojih današnjih delih kot izraz deloma umišljene, a vsekdar dekorativno delujoče slikovitosti, torej v bistvu samostojno in neodvisno od konkretne fizične zunanosti. Prav takšna je rožasta in rahla barvitost njegovih sanjavih razpoloženskih podob tivilskega parka v Ljubljani, nič drugačna ni

Miha Maleš — Makedonke

Miha Maleš — Rovinj

samevajoča Istra ali opalno se svetlikajoča Dalmacija s svojimi zalivi in otoki. Primes bujne eksotike je vzrasla tu iz umetniškega vrela fantazije in ponazoruje le to, kar slikarja tako zelo mika na pr. tudi na «Oknu» ali na svojstveno otroški «Podobi hčerke».

Marij Preglja je na tej razstavi pokazal, da ima mlajše slovensko slikarstvo v njem enega izmed najbolj talentiranih in umetniško najbolj izrazitih predstavnikov. Ze na svojem razvojnem začetku se poslužuje zelo enostavnih barvnih likov, ki jih obravnava dekorativno tako s krepko slikarsko potezo v obrisu, kakor tudi s pomočjo tonsko vezanih pločin. Pregljeva temperamentna plastičnost podobe se opira na zgolj slikarsko uporabne elemente in tudi na svojih današnjih krajinskih kompozicijah študira predvsem tektoniko in ubrano kompozicijsko strukturo takih barvnih odnosov, ki omogočajo uporabo čim bolj preprostih, enostavnih, a v celoti učinkovito in harmonično zaključenih slikarskih vrednot. Krajina mu zaživi v premišljeno izbranih

značilnostih prefinjenega kolorita, čim zadobi svojo osnovo že v realno danem okolju svetlobe in barvitosti. Preglja je pokazal prav v svojih motivih iz Istre, predvsem iz njenega zapadnega koprškega in piranskega okoliša, kako zelo se je mogel poglobiti v značilnosti in zanimivosti ozemlja, ki je bilo doslej našim slikarjem večinoma le neznan. Tako je zajel pri «Solih» pogled na krajino ob ravni obali v vsej zračni širini daleč razprostrtega obzorja. Značaj naše Istre je upodobljen v zelo tipičnih potezah in z vidno poglobitvijo v lepote te svojstvene zemlje na pr. v delih «Kostrena», «Primorsko predmestje», «Beram», «Istrska polja», «Med škrljijo», «Primorska krajina», «Razbitina». Prav je, da so naši slikarji pričeli segati po motiviki našega Primorja in to s prav razveseljujimi uspehi. Koliko slikovitih, slikarsko zares premalo odkritih prvin vsebuje to nenavadno zanimivo ozemlje, to nam razodeva že samo Pregljeva današnja žetev, ki jo je treba oceniti kot pomembnejše delo smeri novejšega dr. Fran Sijanec

(Nadaljevanje na 14. strani)

Gledališče Ristori ob prvi obletnici svojega preroda

Materialne prilike vplivajo na kulturno snovanje in na razvoj kulture. Toda prav tako je tudi res, da kulturno nastojanje vpliva zopet na materialne gospodarske in politične življenjske pogoje, ker rešujejo ljudstva zaradi svoje višje ali nižje kulturne stopnje, ki so jo dosegli, z večjo ali manjšo zavestjo in načrtnostjo svoje materialne življenjske prilike. Zaradi tega je vse, kar dviga kulturno raven tega ali onega ljudstva, za ljudstvo velikega pomena tudi za izboljšanje življenja samega. Vidimo, da se v Jugoslaviji posveča velika pažnja kulturno - znanstvenim zadevam in izobraževanju širokih ljudskih množic. Tem načelom sledi tudi ljudska oblast na področju Tržaškega ozemlja, ki ga upravlja jugoslovanska Vojaška uprava.

Pred letom dni si je ljudstvo v Kopru odprlo obnovljeno gledališče Ristom, ki je namenjeno poklicnim umetniškim skupinam in diletantskim kulturno - prosvetnim družinam, Slovincem, Italijanom in Hrvatom. To gledališče je postalo tedaj zopet živa ustanova, medtem ko je prej le trohnelo in služilo samo neplodni površni zabavi. Gledališče ima svoj pomen tudi za Tržačane, ker je uprava namenila precej predstav tudi Trstu.

V enem letu obstoja je tovrstni upravnik Dujec organiziral še vrsto lepih gledaliških predstav in diletantskih nastopov. Slovensko narodno gledališče iz Trsta je uprizorilo na tem odru 12 predstav iz svojega repertoarja. Dramska družina Ljudskega gledališča z Reke je že takoj po otvoritvi nastopila v italijanščini z «Tartuffom» (Molière) in z Goldonijevima «Il Bugliardo» in «Il Rustegh». Hrvaški odsek tega gledališča je nastopil z Veselim teatom, s Fromino in Jurino, dvema istrskima ljudskima tipoma, ki ju istrski Hrvati prav dobro poznajo.

Ljubljanska drama je gostovala s Krettovimi «Kranjskimi komedijanti», s Potrčevno dramo «Lacko in Krefli», s komedijo Gribojedova «Gorje pa

metnemu», s Cankarjevo satiro «Za narodov blago», z Millerjevo dramo, «Vsi moji sinovi» in z Calderonovo veselo igro «Dama škrtat».

Ljubljanska opera je pela Smetanova «Prodano nevesto», Mozartovo «Figarovo svatbo» in Puccinijevu «Tosca».

Balet ljubljanske opere je nastopil z vrsto svojih kreacij v koreografski obdelavi Mlakarjevih Pine in Pia.

Opera z Reke je v italijanščini uprizorila Rossinijevga «Seviljskega brivca». Center italijanske ljudske kulture je uprizoril komedije «Lohengrin», «L'avvocato difensore», «La consegna di russare», in «L'antenato». Nastopile so še italijanske kulturne skupine iz Isole z harmonikarji, iz Pirana z dramsko družino, ki je uprizorila igro «Non ti conosco più», ter s Koprsko skupino učencev ljudske šole z igro «Maestro di villaggio» Služatelj Ljubljanske univerze so priredili vokalni koncert in folklorne plesne. Gostovalo je tudi zagrebško narodno gledališče z baletom in solisti. Skupno so nastopili na posebnem večeru solista Mlejnikova, pianist Lipovšek in violinist K. Rupel.

Pevski zbor železničarjev «Tine Rožanca» iz Ljubljane nas je seznanil pod vodstvom dirigenta Vasilja Mirka s dobrimi zborovskimi skladbami.

V tem gledališču je bilo mesta tudi za slovensko gimnazijo v Kopru, za hrvaško gimnazijo iz Buj in za gimnazije iz Pazina.

Nastopilo je PD «O. Zupančič» iz Kopra z enodejanko «Laci bacis» in mladinska organizacija slovenskega učiteljskega iz Portoroža s Finžgarjevo «Razvalina življenja».

Nišeto je bilo še proslava, predavanje, komemoracija, kongresov in prireditve, kar vse je bilo namenjeno izobrazbi, koristim, umetniškemu užtku, razvedrilu ljudskih množic.

Vsekakor lep obračun ob koncu enega samega leta in naši ljudje že občutijo ugoden vpliv te kulturne ustanove. Novo leto nam pa prav gotovo prinese še mnogo lepega.

PROSVETA med ljudstvom

Nekaj manjših toda kljub temu izrazitih kulturno-prosvetnih dogodkov pri nekaterih naših prosvetnih društvih v prejšnjem tednu nam dokazuje, da se naše prosvetno življenje lepo razvija in da nobena zapreka ni mogla zatreti zdravih sil v našem ljudstvu. Naši ljudje so bili močno zaposleni s pripravami za proslavo 1. maja, našli so pa vendarle časa za knjižno razstavo, za lepo predavanje. Kolektivno pa smo pokazali kaj znamo 1. maja s telovadnim, množičnim pevskim in koreografskim nastopom.

V sredo 26. p. m. je imela v Sv. Križu zelo velik uspeh knjižna razstava. Lepo število ljudi se je zbralo k predavanju in razstavi. Tov prof. Edi Košuta je govoril o vzgoji otroka v družini in je svoje ugotovitve pojasnjeval s stvarnimi primeri. Ljudje so kupili mnogo knjig in z zanimanjem ogledovali razstavo.

Posrečena je bila tudi knjižna

razstava v Sempodaju, ki je bila v četrtek 27. aprila. O slovenski knjižni je predavala tov. prof. Valerija Glavičeva.

V petek 28. aprila je škedenjsko prosvetno društvo slovesno odprlo svojo zelo lepo urejeno knjižnico s starejšimi in novejšimi izdajami. Uvodoma je o slovenski knjižni predavala tov. prof. Nada Ruplova. Obisk je bil zelo dober. Škedenj je prav tako kot prej omenjeni Sv. Križ zelo trpel zaradi razbijanja tako imenovanih «zaščitnikov» slov. kulture, vendar pa sili novo življenje z vsemi silami na dan.

Prav tako je omembe vreden stanek pri prosvetnem društvu v Radričah, na katerem je predaval tov. Rudolf Benulič o gospodarski petletki v Jugoslaviji. Plan in njegovo udeleževanje je prikazoval z besedo in s skioptičnimi slikami. Vsaka trditve je bila tako krepko dokazana,

Na kolesarski dirki "1. maj," v FLRJ zmagala tržaška ekipa

V Beogradu se je v soboto začela tradicionalna kolesarska tekma "1. maja". Proga je bila dolga 465 km in je tekla Beograd — Subotica — Borovo — Beograd. Na tej tekmi so nastopili tudi tržaški kolesarji.

Start prve etape, v kateri je bilo 76 tekmovalcev, je bil na Trgu Dimitrija Tucovića v Beogradu, cilj pa v Subotici. Kolesarji so v začetku dirke vozili v veliki skupini, ki se je raztrgala šele na serpentinah za Sremskim Karlovcem. Vodstvo prve skupine je prevzeli Zorić, Polak in Zdravko Bat in prispeli v času 2:07,05 na cilj poletape v Novem Sadu. Odtod so vsi tekmovalci ob 14 uri startali v drugi poletapi in vozili z naglico proti Subotici. Zadnjih 30 km pred Subotico so se od ostalih kolesarjev ločili Fontanot, Sironi, Borić in Petrović ter prispeli z majhno razliko na cilj. Za njim sta privoziila svojo skupino Poređski in Colja.

REZULTATI: 1. Fontanot (Trst) v 4:54,27, 2. Sironi (Partizan I.) isti čas, 3. Borić (Partizan I.).

EKIPNI PLASMAN: 1. Partizan 14:46,26; 2. Trst I. 14:45,17, 3. Partizan II. 14:46,26.

Proga je tekla Subotica — Borovo in je na cilj prvi prispel Colja, za njim Poređski, Polak in Vargo, vsi v istem času 3:45,07.

Prvega maja pa je bila kolesarska dirka "Prvi maj" zaključena s tretjo etapo, ki je vodila na progi Borovo — Beograd. Pričakovati je bilo zelo ostro borbo med Coljo, Poređskim, Vargo in Polakom, ki so v drugi etapi privoziili na cilj z istim časom. Startalo je 60 tekmovalcev, ker so po težki drugi etapi odstopili mnogi znani kolesarji. Vsi dirkači so vozili v veliki skupini po Avtocesti, nihče se ni hotel od glavne skupine ločiti, vsi so se pripravljali na zaključni sprint. 25 km pred Beogradom sta se ločila od ostalih dirkačev Branko Bat in Mauri. Za njima sta trdno vozila Milivoj Bat in Fontanot in privoziila takoj za Brankom Batom, ki je prvi prispel na cilj v Beogradu.

TEHNIČNI REZULTATI TRETJE ETAPE: 1. Branko Bat (Hrvatska) v 4:55,46, 2. Milivoj Bat (Partizan) in Fontanot (Trst) v 4:56,19; 3. Mauri in Della Santo (Trst) v 4:56,33; 4. Sironi (Paulj) v 4:58,32; 5. Grajer (Slovenija) 4:58,34, potem pa Poređski, Colja, Varga itd.

PLASMAN POSAMEZNIKOV: 1. Poređski (Hrvatska), 2. Colja (Trst), 3. Varga (Partizan), 4. Polak (Slovenija), vsi isti čas 13:39,44, 5. Fontanot (Trst) 13:44,35, 6. Della Santo (Trst) 13:46,15, 7. Prajko 13:48,31, 8. Rinaldi (Trst), 9. Coretti (Trst), 10. Perme (Slovenija), 11. Mauri (Paulj), 12. Petrović (Partizan), 13. D. Ješić (Srbija), 14. Podmiljšček (Slovenija), 15. Črnobrnja (Srbija), 16. Grajer (Slovenija), 17. Godnič (Slovenija), 18. Borek (Srbija), 19. Mičič (Partizan), 20. Pravič (Srbija) itd.

"Zarja," osvojila "Pokal 1. maja," v teku

Na dan 1. maja so bile popoldne med telovadnimi nastopi tudi tekme v teku. Tekme se je udeležilo 16 mladih tekačev, ki jih je številno občinstvo navdušeno pozdravljalo, čim so se prikazali na telovadišču. Bili so to večinoma Svelovčanini in Bazovčani. Proga je bila dolga 2 km in pol in je tekla s Stadionu preko Bošketa in spet nazaj na Stadion. V strnjeni vrsti so zapustili telovadišče, ko pa so se vračali, je bila razdalja med vodečo skupino in ostalimi tekmovalci precejšnja. Na cilj, ki je bil na telovadišču, je prvi pritekel Grgič iz Bazovice (Zarja), drugi Govorčin (Sv. Ivan), tretji pa spet član Zarje Grgič Ivan. Tako si je Pokal 1. maja pridobila Zarja.

Turnir v namiznem tenisu

V soboto je bil ob 19. uri na Stadionu prvega maja turnir v namiznem tenisu za Pokal 1. maja. Nastopili sta reprezentanci obeh con. Cono A sta zastopala Tomšič Drago (Dijaški dom) in Volčič jugoslovansko področje STO-ja pa Hrovatin in Henkov. Igrali so po Davis-cup sistemu. V igri Volčič-Hrovatin je prvi zmagal z 21:18, 21:14, Tomšič je premagal Herkova z 21:18, 21:13. V igri v dvojce je odnesla zmago reprezentanca cone B z 21:14, 21:13, 21:19. Hrovatin je premagal Tomšiča z 21:18, 11:21, 21:12. Volčič pa Herkova z 21:15, 21:15.

Zmagala je reprezentanca cone A z 3:2.

Tesna zmaga košarkarjev iz Trsta nad beograjskim "Železničarjem,"

Ljubitelji košarke so v nedeljo dopoldne prišli na svoj račun. Zasedli so kar precej na gosto sedeže na malem telovadišču Stadionu, nekateri so se razvrstili ob njem, marsikateri radovednež pa si je tudi na stezicah Bošketa izbral primeren kotiček in od daleč opazoval živahno vrvenje na lepo urejenem Stadionu. Med gledalci je bilo tudi nekaj pridnih telovadk, ki niso hotele, pa čeprav so bile že nekoliko utrujene od neprestanih vaj, zamuditi zanimive tekme med domačinom in jugoslovanskimi gosti. Igrala sta "Železničar" iz Beograda in "Sportno društvo Trst". Prvo ekipo so zastopali Stanovič, Čedič, Balučič, Blagojkovič, Lazič, Ojstojčič, Dimitrovič, Vešič, Čičkovič in Petrovič. Tržaško moštvo pa so sestavljali: Liciniani, Corrazi, Micol, Peschel, Verit, Pregellio, Macori, Bruss ter Ghelli.

Ze v začetku igre smo slutili, da bodo tržaški igralci odnesli zmago. Beograščani so sicer tehnično prekašali tržaške košarkarje, njihova igra je bila skladna, napadali so prodorno in vso tekmo ni gledalcev očesu ušla njihova rutina. A kljub temu to pot niso imeli sreče. Njihovi nasprotniki so bili močnejši, igrali so odsekano in znali temeljito izrabljati položaje, kar jim je tudi pripomoglo do zmage. V prvem polčasu so imeli jugoslovanski gostje 17 točk, Tržačani pa 24, v drugem polčasu pa prvi 35 in drugi 38 točk. Za "Železničarja" so dobili največ točk Stanovič 14, Čedič 12, Lazič 6 ter Blagojkovič 3, za "Sportno društvo Trst" pa igralci Micol 12, Verit 10, Corrazi 6 in Peschel 2.

Gledalci so tekmi napeto sledili in lahko rečemo, da so Jugoslovani uživali posebne simpatije. Neka mala pionirka se je prav po otroško hudovala na tržaške igralce, češ, kako so neusmiljeni, ko bi vendar lahko vsaj eno točko pustili jugoslovanskim igralcem, ki so prišli od daleč in so gotovo še utrujeni od dolgega potovanja.

Pokal 1. maja Beograščani niso prejeli, zaslužili pa so si naše polno priznanje za svojo odlično igro.

Na mednarodnih konjskih dirkah v Rimu so nastopili tudi Jugoslovani

29. aprila je bil v Rimu velik mednarodni konjski turnir, katerega so se udeležili tudi jugoslovanski jahalci. Prvi dan dirk je sodelovalo skupno 60 jahalcev. Jugoslovani so dirkali na dveh konjih. Najboljši je bil "Gromov", ki ga je jahal Jova Novič. Zasedel je 24. mesto z istim časom kot tretjeplasiran: Švicar Donald, 28. mesto pa je dosegel Karan na "Kondorju".

Drugere dne so Jugoslovani pokazali precejšnjo višino, a niso imeli preveč sreče, posebno pri skakanju čez lažje ali popolnoma nove zapreke, na katere njihovi sploh niso navajeni. To srečanje Jugoslovani na mednarodnem turnirju je bilo prvo in zato ni bilo pričakovati boljših rezultatov. Voda jugoslovanskih jahalcev Novič je prepričan, da bo Jugoslavija na prihodnjih dirkah dosegla precej boljše plasman.

Od drugih inozemskih ekip so se posebno odlikovali Francozi, ki so bili kot celota najboljši. Za njim takoj slede Švicarji, Italijani in Irji, najboljši na vsem hipodromu po času, točnosti skokov in čistem diru pa je bil Irec Tu Bridu, ki je tudi dobil prvo nagrado.

V Cervinu je bilo 23. in 24. aprila akademsko mednarodno smučarsko tekmovanje, katerega se je udeležila tudi Jugoslavija. Zastopal jo je Bizjak Ljubo, študent ljubljanske univerze. V veleslalomu je nastopilo 53 tekmovalcev, v smuku pa 55. V veleslalomu je bil prvi Italijan Beltrandi, 2. Jamnig (Avstrija), 3. Rauch (Avstrija) 7. Bizjak itd.

RAZNE VESTI

Nov svetovni rekord z daljino 17,82 metrov v metu krogle je postavil ameriški atlet Jim Fux. Tu di prejšnji svetovni rekord je imel Fux z daljino 17,79 m.

Nogometno moštvo "Arsenal" je že tretjič osvojilo pokalno nogometno prvenstvo Anglije z zmago nad Liverpoolom z rezultatom 2:0.

V tekmovanju za nogometni cup Danske je dosegel prvo mesto "Akademski Bold klub" iz Kopenhage, ki je premagal v finalu "Jehenay Bold klub" prav tako iz Kopenhage z rezultatom 1:0. Na kolesarski dirki po Maroku je zasedel prvo mesto v lestvici Bizzi iz Livorna. Na cilj, ki je bil v Fezu, pa prvi je prispel v času 4:36,23 Lapebie, za njim Deledoa, Moreira, Pontet, Kepalli in Bizzi v 4:36,24.

Odrojka Sv. IVAN-KOPER 2:1

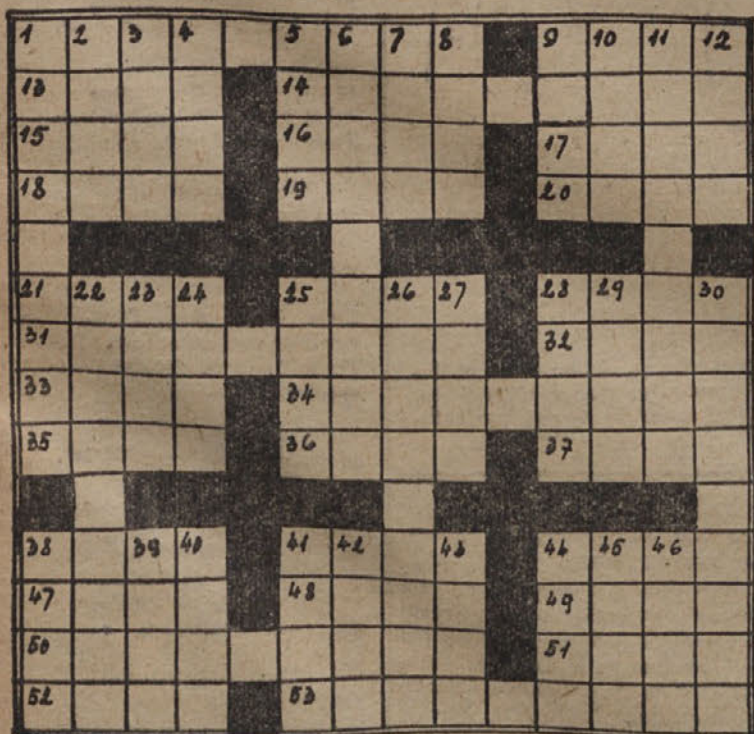
Po izločilnih tekmah v odbojki v coni A sta se plasirali na prvi dve mesti "Sv. Ivan" in "Dijaški dom" in tako prišli v finale. Obo moštvi sta igrali v nedeljo popoldne s predstavniki cone B. Zmagal je

"Sv. Ivan" z rezultatom 2:0 proti "Dijaškemu domu" in 2:1 proti Koperu.

Pokal Prvega maja si je tako priborilo moštvo cone A.

UGANKE ZA BISTRE GLAVE

Križanka

Vodoravno: 1. ugleden politični delavec VKP (b), 9. okrajšano italijansko moško ime, 13. visoka planota v Aziji, 14. srbski zborovski skladatelj (1855-1914), 15. podlžna odprtina, 16. javansko žganje, 17. nedomače,

odbičaj, 18. število, 19. Ibsenova drama, 20. državni proračun, premoženje, 21. drag kamen, 25. podkupnina (srb.), 28. mesto na Češkoslovaškem, 31. velik izreden, 32. portugalska in brazilska denarna enota, 33.

dol, proč (franc.), 34. ženska jopa, 35. svojilni zaimek, 36. sestrin mož, 37. moštvo, skupina oseb z isto nalogo (iz angl.), 38. vojaška enota, 41. krma, 44. ustavi se, ne premakni se, 47. drobina, malenkost, 43. egiptanska sveta žival, 49. vrstni števec (množ.), 50. brez nje ne moreš v kino, gledališče, na prireditve itd, 51. skupina brazd, 52. zemeljska obrambna naprava, 53. vrsta skladb — Navpično: 1. industrijsko središče Armenije, 2. grški bog vojne, 3. plače, 4. pokrajina v zadnji Indiji, 5. pokrajina v Arabiji, 6. maršal Sovjetske zveze, 7. mitološki letalec, 8. del besede, 9. moško ime, 10. besen, divji, 11. sklon, 12. kis lesi, 12. sovjetsko mesto na Daljnem vzhodu, 23. zločinec v velemedskih predmestjih kapitalističnih držav, 24. pritok Donave, 25. moško ime, 26. kurzistka, 27. vas na Kočevskem, 28. sorodnik, 29. gojitev živali (množ.), 30. brez družbe, 38. alkoholna pijača, 39. časovna enota, 40. vrela voda, 41. zdravo (št.), 42. pokrajina v Grčiji, 43. boodeča rastlina, 44. prepir, nesporazum, 45. nase-lja, 46. omet, paket.

Izpopolnjevalka

O I Z E O D E D E
B S L S P I Z I P
A B E T O J U N E

Vstavi namesto črtic črke, tako da boš braj navpično določene besede. Ob pravilni rešitvi pa moraš vstavljene črke, brane v vodoravni smeri, povedati imeni dveh gor na Slovenskem!

Rešitve

Vodoravno: 1. Zagreb, 7. Ovid, 11. moč, 14. Afrika, 15. Bitinja, 16. predstavnik, 18. ker, 19. Lota, 20. Enej, 21. Ana, 23. ena, 24. prazen, 26. avto, 28. mt., 29. klimatičen, 30. kroj, 31. tak, 32. nerv, 34. afričani, 36. ork, 38. ar, 39. oče, 40. Iberija, 42. reža, 43. uho, 45. aparat, 46. smetišče, 47. tete, 48. kakt, 49. jer, 50. in, 51. cin — Navpično: 1. zaplemba, 2. afront, 3. Greta, 4. rida, 5. eks, 6. baterija, 7. obvezati, 8. vinjeta, 9. iti, 10. dika, 11. mikavne, 12. oje, 13. čar, 17. Anam, 22. naenkrat, 24. Ploče, 25. Nikobarj, 27. odvrat, 29. kričati, 30. krožek, 33. rajati, 35. nihče, 37. rep, 41. Irec, 42. rsk, 43. uši, 44. oer.

SIFIRANA BRZOJAVKA

Vsaka skupina predstavlja črkovni kvadrat. Črke odбираš po abecednem redu vpisanih črk. V prvem kvadratu vzameš najprej črko, ki je v črkovnem kvadratu vpisana pod A (to je Z), nota črko ki je vpisana pod B (to je U) in tako naprej. Do biš: Zavedni kolektiv zmaguje.

LJUDSKI
TEDNIK

Odgovorni urednik

KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

POGRUNTAL JE...

V Italiji so po dolgem zavičevanju končno »obsodili« starega fašističnega maršala Graziana na 19 let zapor, od katerih pa so mu jih takoj amnistirali 18, tako da bo sedel le dobro leto.

PRVI DELAVEC: Zdaj šele razumem, zakaj se Vidali in Bidovec toliko potegujeta, da bi prišla k nam Italija.

DRUGI DELAVEC: Kaj, kako?

PRVI DELAVEC: I kako, zakaj? Da bosta za svoje početje morala odgovarjati, se zavedata, da pa bi se čim čeneje izmazala, si želita Italijo, ki s takimi tipi zelo vpljudno postopa...

Med vrstami

KDO JE KRIV? V rimskem senatu se je oglašil spet »predsednik zmage« Orlando in prežvekoval svojo priljubljeno suvo o Istri »italianissimi«. »Kdo je kriv, da je Istra izgubljena?« je zaklical. »Ne odgovarjajte mi, da je kriv fašizem in nesrečna vojna, ampak slišati hočem drug odgovor!«

MED VRSTAMI: Radi bi vedeli, kdo je potem kriv. Mogoče način, kako se je izrabljala tista zmaga, po kateri ima Orlando svoj častni pridevek.

RJOVENJE LEVA. Nadaljujoč svoj govor, poln besed in prazen dejstev, je Orlando kritiziral na levo in desno vse dosedanje delo vlade in glasno zaklical: »Zgodovine ne dela meketanje ovac, temveč rjovenje levov!«

MED VRSTAMI: Pravilno je trdil nek medklic, da ta stavek močno spominja na Musolinijevo »rjovenje«. Mi bi dodali, da tudi lajanje psov ne dela zgodovine.

Mihec in Jakec

MIHEC: Iz morja so potegnili večerj utopljenca, glede katerega so zdravniki dognali in priče potrile, da je bil od 12. januarja dalje v morju.

JAKEC: Boš videl! Tega bodo gotovo razglasili kot žrtev terorizma ob času volitev v con B!

Mali oglas

Javljamo žalostno vest, da se je zgubil Vesel. Kdor ga najde, naj ga proti primerni nagradi vrne glavnemu odboru »Slovenske demokratske zveze«.

Tiskarski škrtat

Nek zelo »demokratičen« tržaški list je hotel priobčiti razne izjave tržaških veledemokratov, pa je moral to misel opustiti, ker mu je tiskarski škrtat preveč nagajal. Posrečilo se nam je zvedeti, da si je tiskarski škrtat privoščil med drugim naslednje šale:

DR. AGNELETTO: Ko je »Demokracija« leta 1947 dvignila svoj glas ter pozvala Slovence, naj se združijo v enoten narodni tabor, je bila vsa slovenska javnost na mah zadimljena (zadivljena).

DR. TONCIC: Pri vseh mojih dejanjih je edini moj vzor narod. Zato je treba presojati vsak moj korak le na podlagi moje brezmejnne, globoko pojmovane in občutne nerodnosti (narodnosti).

DR. FERFOLJA: Od mladih nog naprej me je vlekel na polje političnega udejstvovanja; politično delo je bilo edini cilj mojega življenja. In še danes je moje največje veselje popitika (politika).

(Opomba uredništva: Skoda, da ni bil v tej družbi tudi openski Malalan. Ta bi gotovo dejal: »Moje mesto je tam, kjer gre za najbolj zakozlana (zavozlana) vprašanja«.)

Vidalijeva internacionala

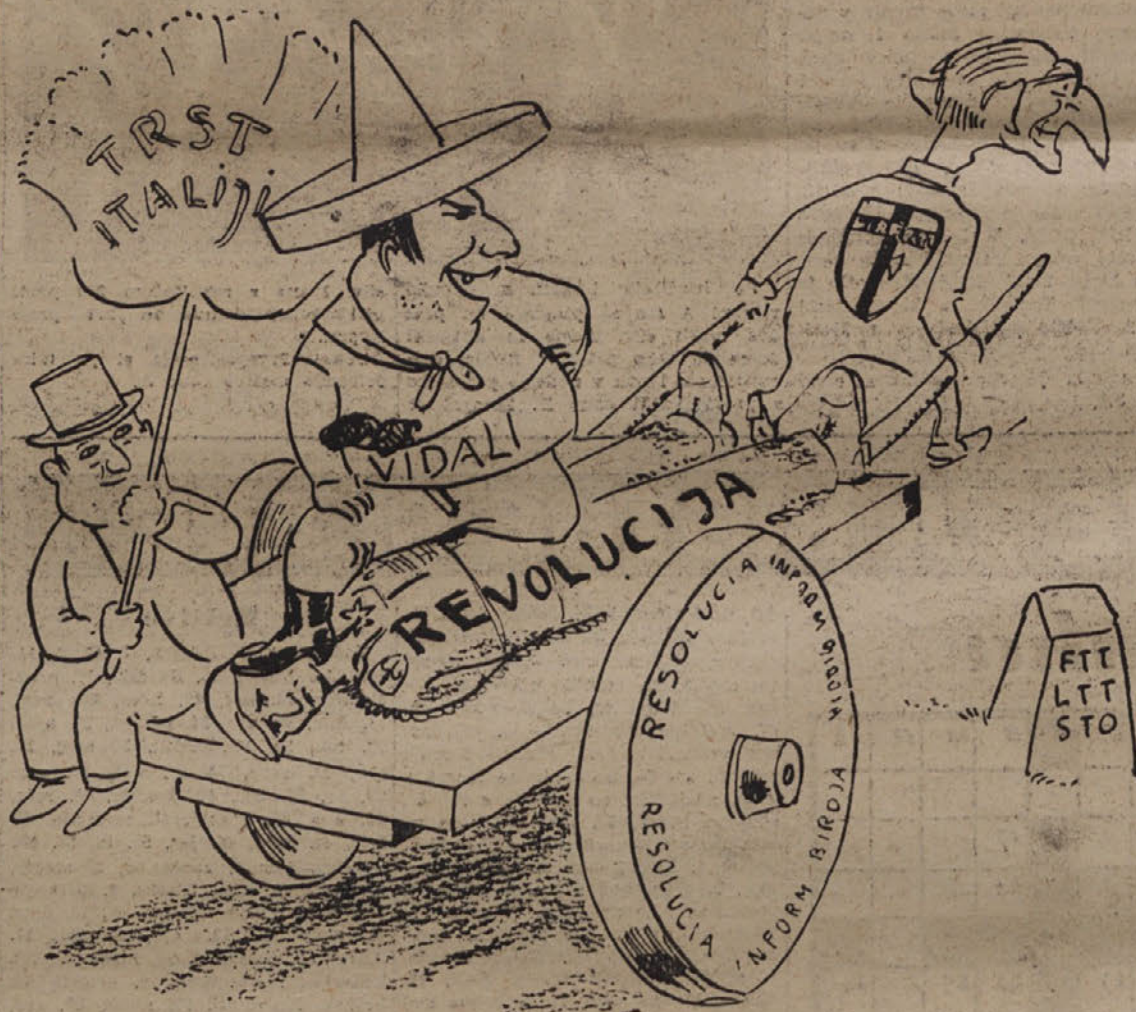
V okviru prvomajske kominformovske »parate« Vidali zbere vse zaslužne bivše kamarate, le da jim krog vratu ovije rdečkaste kravate. Potem, marksist, ki tudi s škofi sklepa konkordata, nesramno upa siliti Slovence in Hrvate, naj v tej mednarodni povorci brusijo podplate.

LIE-ILUZIONIST

Tajnik Organizacije združenih narodov Trygue Lie se je podel v Evropo na »mirovno« potovanje po važnejših prestolicah. **EVROPSKI VELMOZJE:** Pridi miroljubni mož, pod našim slavo kom se boš lahko počutil varnega...

KOMINFORMISTIČNA ALEGORIJA

Na kominformističnem »telovadnem nastopu« na občinskem stadionu, ki jim ga je italianissima občinska uprava vpljudno odstopila, (najbrž zato, ker se tako vneto borijo proti povrnitvi Italije v Trst) so, kot se hvali »Il lavoratore« vozili sem in tja nekake alegorične vozove, med katerimi je naš karikaturist različno videl tudi tega-le.

Dva uradna dopisa

PRVI: Iz visokega mesta: Bombni napadi postajajo preveč pogosti. Javnost je vznemirjena. Bila sta dva napada v Ulici Ruggero Manna, sledil je napad na Di-jaški dom in zdaj je bil zopet napad na Stadion 1. maja. Treba je absolutno poskrbeti, da ti napadi renehajo in da se ogroženi objekti primerno zastražijo.

DRUGI: Iz podrejenega mesta:

Nemogoče je izvesti zaželene ukrepe. V Trstu imamo samo devet tisoč policajev, hišnih vogalov v Trstu pa je nad trinajst tisoč. Dokler ne dosežemo števila vsaj trinajst tisoč policajev, ni mogoče misliti na druge manj važne stvari. Hišni vogali so prvi!

Dokaz

Res je, da sofijsko sodišče ni navedlo niti enega dokaza za sovražne načrte Jugoslavije proti Bolgarski, s katerim bi potrdilo svoje smešne

obtožbe. To pa zato, ker so obtožbe same tako velikanske, da jim niti niso potrebni dokazi. Dovolj je, če se spomnimo najočitnejšega: nedavno so bolgarski obmejni organi (po poročilih iz Moskve) prijeli nekoga človeka, ki je prišel iz Jugoslavije in je imel škatico vžigalic jugoslovanskega porekla, kar je bilo razvidno z napisa na njej. Ozumljenec je vžigalice skril — v hlačni žep, kar povsem potrjuje njegov namen, zažgati vsa bolgarska skladišča bencina in municije. (Iz Pavliha)

Pepa moja draga! Letos, kakor vsa povojna leta, smo dostojno praznovali prvi maj. Čeprav ščeneta

kominformovska kričijo, da le njim gre vsa pravica do socialnih pridobitev. Kakšna v bistvu je resnica

sami so ugotovili na stadionu. Dolge vrste pionirjev, krepih mladcev in mladink skupine črste

so preplavile igrišče ter navdušile gledalce. In, preljuba moja znanca, vštveši vse opazovalce,

ki so škilili z Bošketa — teh zares ni bilo malo. Meni ni do pretiravanj, toda kar sedelo je in stalo,

vse je bilo ene misli: tu so zbrane sile zdrave vseh naprednih prebivalcev Trsta, ki jim je do sprave,

do odkritih objasnitev med različnimi pogledi in do mirnega sožitja med obojimi sosedi.

Toda, kakor vidiš, Pepa, nekaterim ni do sprave. To so lovci za dobički osvojevalne pojave

razbijačev in hujskačev hlapcev umazanih denarjev, ki razbijajo enotnost v prid rimljanskih gospodarjev.

Saj si sama poučena, kakšnih so se že lotili, vendar jim še ni uspelo, da bi naše razkropili.

No, seveda, neuspehov nočejo priznati zlepa, pa čeprav še vsak paglavež ve, da kominforma šepa.

Toda, Pepa naj zaključim, ker trenutno nimam časa: kruh bi morala zamesiti pa še nisem vzela kvasa.